

Bakgrunn for vedtak

Prestfossan kraftverk

Selbu kommune i Sør-Trøndelag fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Statkraft Energi AS
Referanse	200802683-65
Dato	26. september 2017
Notatnummer	KSK 25/2017
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Helen Nathalie Liebig-Andersen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Statkraft Energi AS søker om konsesjon til bygging av Prestfossan kraftverk i Garbergelva i Selbu kommune i Sør-Trøndelag.

Opprinnelig søknad om bygging av Prestfossan kraftverk ble sendt på høring i oktober 2011. Prosjektet ville produsere 19,5 GWh/år og omfattet to alternativer for kraftstasjonsplassering og rørgatetrasé. I mai 2012 fremla NVE krav om tilleggsundersøkelser med fokus på moser, lav, elvemusling og fisk. Prosjektplanene ble befart i september samme år. I desember 2013 anmodet søker om foreløpig stans i saksbehandlingen grunnet nye hydrologiske beregninger som viste at prosjektet hadde betydelig større tilsig enn tidligere antatt.

Planendringssøknaden som her behandles ble sendt på høring i september 2016, og vil etter planene gi om lag 34 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er høy for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2014-16) har NVE klarert drøyt 2,2 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Selbu kommune er positive til en utbygging etter hovedalternativet. **Fylkesmannen i Sør-Trøndelag** fremmer innsigelse mot planene på grunn av manglende kunnskapsgrunnlag og mulige sumvirkninger av vannkraftutbygging for reinbeitedistriktet. Fylkesmannen påpeker også at utbyggingsplanene vil påvirke et område allerede hardt belastet av vannkraftutbygging, og ber om at det legges vekt på den samlede belastningen på vassdragene rundt Selbusjøen. Verken **Sametinget** eller **reinbeitedistriktet** har store motforestillinger mot en utbygging etter omsøkt plan, men begge påpeker at det er behov for en vurdering av sumvirkninger av vannkraftutbygging for reinbeitedistriktet. **Sør-Trøndelag fylkeskommune** ber om at det ved en eventuell utbygging blir satt vilkår som sikrer en skånsom utbygging i terrenget og en minstevannføring som bevarer fossene som landskapselementer. **Naturvernforbundet** og **Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag** er sterkt imot en utbygging av Garbergelva, som i lang tid har vært et av deres fremste prioriterte vassdrag for varig vern. **FNF Sør-Trøndelag** er imot en utbygging av Garbergelva av hensyn til natur- og friluftslivsverdiene.

Trondhjems Kajakklubb, NTNUI padlegruppa samt padlerne **Jack McDonald** og **Geoff McDonald** uttaler at Garbergelva er av stor verdi for elvepadling, og blant de mest egnede elvene for idretten i Trondheimsområdet. De beskriver elvestrekningen mellom Kjinnbyttfossen og ned til Kjelstad som Trøndelags kanskje beste padleopplevelse, og ber om at denne strekningen bevares.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Prestfossan kraftverk vil være et bidrag til fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter og til en gjennomsnittlig utbyggingskostnad.

NVE har vurdert det slik at det hovedsakelig er områdene omfattet av naturreservat og nasjonalpark oppstrøms planområdet som inneholder de største natur- og brukerverdiene i vassdraget. Videre mener vi at det under temaet friluftsliv og brukerinteresser hovedsakelig er padleinteressene som vil bli berørt ved en eventuell utbygging i Garbergelva. Vi har lagt til grunn at utbyggingen vil berøre om lag 20 %

av en totalt 5 km lang padlerute mellom Kjinnbyttfossen og Kjeldstad, og at det fortsatt vil være mulig å padle hele berørt strekning i perioder med flomvannføringer forsommer og høst.

Stor-Prestfossen og Prestfossen setter preg på det lokale landskapet i øvre del av prosjektområdet. Redusert vannføring gjennom fossene vil medføre vesentlig redusert innrykksstyrke i tørre perioder midtsommers når området trolig også mest hyppig benyttes i friluftlivssammenheng. NVE mener at de negative virkningene på fosselandskapet i denne begrensede perioden ikke vil kunne avbøtes ved slipp av minstevannføring. Ut over dette mener vi at en høyere foreslått minstevannføring enn vanlig og nokså begrenset slukeevne til en viss grad vil ivareta fossene som landskapselementer.

I vedtaket har NVE vurdert det slik at de negative virkningene for reindrifta ved en utbygging av Prestfossan kraftverk vil være små og akseptable, både isolert sett og sett i sammenheng med total belastning av inngrep innenfor distriktets grenser. Dette forutsetter at anleggsfasen planlegges i samråd med reindrifta for å redusere forstyrrelser for reinen.

NVE har vurdert virkningene av en utbygging på biologisk mangfold, og mener at det må slippes en tilstrekkelig minstevannføring hele året for å opprettholde Garbergelva med tilhørende bekkekløft og fossesprøytoner som habitat for vanntilknyttet flora og fauna.

NVE har også vurdert virkningene av å legge øvre del av rørgata i tunell som fremmet i utbyggingsalternativ 3. Vi mener at nytteverdien ved å pålegge tunell ikke er stor nok, og legger også vekt på at dette alternativet vil medføre landskapsinngrep knyttet til etablering av rigg og massedeponi.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Statkraft Energi AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Prestfossan kraftverk etter hovedalternativet uten tunell. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har fremmet innsigelse til søknaden. Søknaden sendes derfor til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse med mindre innsigelsen trekkes i løpet av klageperioden.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	4
Høring og distriktsbehandling	9
NVEs vurdering.....	26
NVEs konklusjon	46
Forholdet til annet lovverk	47
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	48
Vedlegg	51

Søknad

NVE har mottatt søknad fra Statkraft Energi AS datert 18.8.2011 og planendringssøknad datert 22.9.2016. Vi gjengir følgende fra søknadsbrev og endelig omsøkt hoveddata:

”... Statkraft Energi AS og Opplysningsvesenets Fond ønsker å utnytte vannfallet i Garbergelva i Selbu kommune i Sør-Trøndelag, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Prestfossan kraftverk som beskrevet i søknaden

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Prestfossan kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.”

Hovedalternativet for utbygging er i denne planendringssøknaden tilnærmet likt alternativ 1 fra den opprinnelige søknaden. Alternativ 2 fra opprinnelig søknad, henholdsvis med kortere rørgate og trasé nærmere elveløpet, er ifølge søker ikke lenger økonomisk realiserbart, og det er isteden fremmet et tredje alternativ (Alternativ 3) med samme inntak og kraftstasjonsplassering som i alternativ 1, men hvor første del av rørgaten legges i tunell.

Relativ slukeevne i prosent av middelvannføringen vil bli noe lavere enn ved opprinnelige plan. Det vil bli færre dager med stans i kraftverket grunnet lavt tilsig. Samtidig vil det bli flere dager med overløp over dammen ved høye vannføringer. Opprinnelige planer omfattet kun slipp av minstevannføring om sommeren. Planendringssøknaden innebærer slipp av minstevannføring hele året.

Prestfossan kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ	Alternativ 3
Nedbørfelt	km ²	76,3	76,3
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	153,7*	153,7*
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	63,8	63,8
Middelvannføring	m ³ /s	4,87	4,87
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,19	0,19
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,44	0,44
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,15	0,15
Restvannføring etter samløpet med Elvåa**	m ³ /s	3,54	3,54
KRAFTVERK			
Inntak	moh.	464	464
Avløp	moh.	287	287
Lengde på berørt elvestrekning	m	2800	2800
Brutto fallhøyde	m	179	179
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,42	0,42
Slukeevne, maks	m ³ /s	5,7	5,7
Minste driftsvannføring***	m ³ /s	0,56	0,56
Planlagt minstevannføring, sommer	m ³ /s	0,6	0,6
Planlagt minstevannføring, vinter	m ³ /s	0,15	0,15
Tilløpsrør, diameter	mm	1600	1600
Tilløpsrør, lengde	m	2850	1640
Tunnel, tverrsnitt	m ²	0	22
Tunnel, lengde	m	0	1200
Installert effekt, maks	MW	8,5	8,5
Bruktid	timer	4000	4000
MAGASIN			
Magasinvolum****	mill. m ³	0,023	0,023
HRV	moh.	466	466
LRV	moh.	465	465
PRODUKSJON			
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	13,6	13,7
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	20,4	20,6
Produksjon, årlig middel	GWh	34,0	34,3
ØKONOMI			
Utbyggingskostnad (2015)	mill.kr	170	191
Utbyggingspris (2015)	kr/kWh	5,0	5,62

* Basert på vannmålingsserien fra 1985-2014

** Restfeltets middelvannføring rett oppstrøms kraftverksutslippet, inklusive minstevannføring

*** Ikke oppgitt i søknadens hoveddatatabell. Tallet er hentet fra e-post av 15.2.2017 fra Statkraft Energi AS til NVE.

**** Utnyttes ikke til start/stopp-kjøring

Prestfossan kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	7,0 + 2,9
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	9,9
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

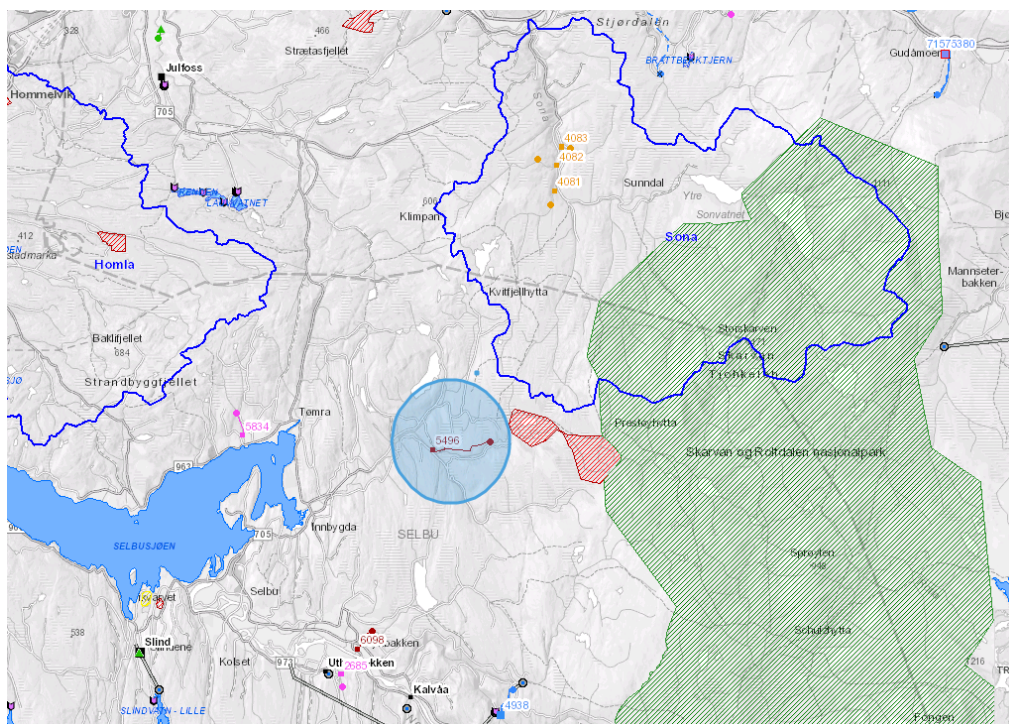
Lengde		1,4
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Tiltakshaver er Statkraft Energi AS, et datterselskap av Statkraft AS. Statkraft eies 100 % av den norske stat og er Norges største produsent av elektrisk energi. Prosjektet er utviklet i samarbeid med Clemens Kraft som er et heleid datterselskap av Opplysningsvesenets fond (OVF).

Beskrivelse av området

Garbergelva tilhører Nea-Nidelvvasdraget som renner gjennom kommunene Tydal, Selbu, Klæbu og Trondheim i Sør-Trøndelag. Garbergelva ligger hovedsakelig i Selbu kommune, og har sitt utspring i fjellområdene i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Parken omfatter et stort skog- og fjellområde typisk for Trøndelagsregionens fjellområder. Garbergelva renner videre gjennom Stråsjøen – Prestøyen naturreservat, som er et sammenhengende våtmarksområde. Elva renner ut i Selbusjøen, ca. 6 km nord for kommunesenteret Mebonden i Selbu kommune.

Figur 1 – Oversiktskart med omsøkte Prestfossan kraftverk sentrert i kartet.

Den berørte delen av elva ligger et stykke oppe i vassdraget, og avstanden fra planlagt kraftstasjonsplassering til utløpet i Selbusjøen er ca. 8 km. Omlag én kilometer ovenfor planlagt inntaksområde ligger Stråsjøen-Prestøyan naturreservat. Videre oppstrøms ligger Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Ca. 80 % av nedbørfeltet til omsøkte Prestfossan kraftverk ligger innenfor nasjonalparken.

Kraftverksinntaket er planlagt rett nedenfor Stråsjøen. Herfra renner elva i en trang V-dal gjennom planområdet og deretter gjennom et jordbruksområde før utløpet i Selbusjøen. Øverst i planområdet danner Garbergelva Stor-Prestfossen og Prestfossen. Omtrent en kilometer lenger nede, og godt skjult for innsyn, ligger Kinnbyttfossen. Flere mindre bekker drenerer mot Garbergelva, hovedsakelig fra nord. Ved kote 290, like ovenfor planlagt kraftstasjon, tar Garbergelva inn Elvåa fra sør. Fjell og grove blokker danner bunnsstrat i elveløpet. Gran er dominerende treslag innenfor planområdet, men lokalt finnes det og mye blandingsløvskog.

Ved Stråsjøen ligger et hyttefelt like i utkanten av naturreservatet. Videre østover langs Garbergelva finnes ingen større tekniske inngrep, bare noen få hytter og kulturminner knyttet til setervoller og gamle kvernsteinbrudd.

Nea-Nidelvvassdraget er sterkt regulert og bygget ut i vannkraftsammenheng. Nabovassdraget i nord-øst, Sona, er vernet mot kraftutbygging gjennom verneplan for vassdrag III (1986).

Teknisk plan

Inntak

Det er planlagt en ca. 3 m høy og 50 m lang gravitasjonsdam i betong rett oppstrøms Stor-Prestfossen. I forlengelse av denne skal det bygges en lav fyllingsdam på 30-40 m lengde på søndre elvebredd. Dammen innebærer en heving av naturlig vannstand i elva med 2-3 m ved damstedet. Inntaksbassenget får et volum på om lag 35.000 m³.

Inntakskonstruksjonen vil bli plassert på høyre side sett medstrøms. Det må fjernes noe fjell for å oppnå dykking av inntaket med om lag 3-4 m. Mellom inntaket og dammen skal det etter planene installeres et minstevannføringsarrangement. Minstevannføring vil bli sluppet gjennom en ventil om vinteren og gjennom luke om sommeren.

Vannvei

Det er lagt frem to alternativer for vannvei. Hovedalternativet innebærer nedgravd rør hele veien, og tilsvarer opprinnelige omsøkte alternativ 1. Lengden på røret vil være ca. 3 km. Rørgata vil gå i skog og delvis over dyrket mark i hellende terreng. Rørtraséen i byggefasen kan bli opptil 25-40 m bred. Betydelige deler av traséen må sprenges.

Alternativ 3 innebærer en løsning med kombinert tunell og nedgravd rør, hvorav første halvdel av rørgata legges i tunell frem til Storvollen felleseter og siste halvdel graves ned og fortsetter i samme trasé som i hovedalternativet. Alternativ 3 vil medføre kortere strekning av vannveien gjennom skog, men større inngrep i form av massedeponi og midlertidig riggområde nær tunnelpåhugg. Dette alternativet vil også medføre høyere kostnader.

Kraftstasjon

En kraftstasjon på om lag 100 m² er planlagt bygget i dagen ca. 100 meter nedstrøms samløpet med Elvåa. Det vil bli installert to Francis-turbiner med samlet nominell effekt på 8,5 MW. Terrenget i kraftstasjonsområdet er bratt, og adkomstvei og byggegrop skal etter planene sprenges inn i åsen langs elvebredden. Fra kraftstasjonen vil vannet bli sluppet rett ut i elven.

Vei

Fra eksisterende skogsbilvei skal det etter planen anlegges en ca. 300 meter lang adkomstvei i bratt terreng ned til kraftstasjonen. I tillegg skal det bygges en ca. 50 meter lang midlertidig anleggsvei fra Puttbjørgveien og frem til planlagt dam og inntak.

Nettilknytning

Kraftverket skal tilknyttes eksisterende 22 kV linje via en ca. 1,4 km lang jordkabel. Kabelen skal hovedsakelig graves ned langs Stenhusvollveien.

Massetak og deponi

Det vil være behov for å ta ut og deponere om lag 10.000 m³ masse i forbindelse med etablering av kraftstasjon med adkomstvei. Det planlegges et massedeponi ved avkjøringen fra skogsbilveien.

Mesteparten av massene fra rørgrøfta forutsettes benyttet til igjenfylling langs rørtraseen. Restmassene vil, i samråd med grunneierne, bli arrondert etter terrenget lokalt for å unngå unødvendig terrengtransport. Overskuddsmasser vil ifølge søknaden eventuelt bli lagt i egen tipp.

Alternativ 3 med første halvdel av rørgata i tunell utløser behov for deponi av om lag 50.000 m³ masse. Deponiet er planlagt plassert rett nord for Storvollen felleseter, med et alternativt rett sør-øst for felleseteren. Arealene består i dag av dårlig beitemark.

Arealbruk

En utbygging vil etter hovedalternativet legge beslag på om lag 144 daa i anleggsperioden og 127 daa i driftsfasen. En utbygging etter alternativ 3 (hvorav om lag halvdel av rørgata legges i tunell, men det samtidig vil være behov for permanent deponering av masser), vil legge permanent beslag på om lag 107 daa.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Utbyggingsområdet er definert som LNF-sone 1 i kommuneplanens arealdel.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke i *Verneplan for vassdrag*. Vassdraget har imidlertid flere ganger blitt vurdert for vern, siste gang i suppleringer til verneplan for vassdrag (St. prp. nr 75, 2003-2004). Styringsgruppen foreslo at vassdraget ble tatt inn i verneplanen, slik at dette sammen med en eventuell opprettelse av nasjonalpark ville sikre vassdragets helhet. I sin innstilling uttalte NVE at vesentlige verdier i vassdraget var ivaretatt gjennom vern etter naturvernloven og at den planlagte nasjonalparken ville kunne ivareta vassdragets mest urørte område. De anbefalte derfor ikke vern av vassdraget i Verneplan for vassdrag. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning gikk inn for at vassdraget skulle vernes blant annet for å unngå tvil om vernestatus. Selbu kommune gikk imot vern av vassdraget. Olje- og energidepartementet mente at vern etter naturvernloven kunne ivareta verneverdiene og hensynet til urørthet, noe som ble opprettholdt av Stortinget.

Andre verneområder

Innenfor nedbørfeltet til Garbergelva ligger Stråsjøen-Prestøyan naturreservat. Dette store sammenhengende våtmarksområdet ble fredet som våtmarksområde i 1983 og dekker et samlet areal på ca. 5400 daa. Stråsjøen-Prestøyan utgjør et viktig sammenhengende våtmarksområde i innlandet i Sør-

Trøndelag. Garbergelva meandrerer gjennom området. Prestøyen har betydning som hekkeplass og som rasteplass for vannfugl i trekketidene, spesielt på vårtrekket, hvor særlig den store bestanden av hekkende vadefugler setter sitt preg på området.

Skarvan-Roltdalen nasjonalpark strekker seg inn øverst i Garbergelvas nedbørfelt, og er et større, sammenhengende og relativt urørt naturområde beliggende i Selbu, Tydal, Stjørdal og Meråker kommuner. Formålet med nasjonalparken er å bevare det biologiske mangfoldet i et typisk fjellområde i Trøndelag og i en typisk høyereliggende barskog og fjellbjørkeskog i regionen. Nasjonalparkområdet inneholder et bredt spekter av kulturminner som vitner om at området har vært utnyttet av mennesker fra ulike etniske grupper på forskjellige måter gjennom et langt tidsrom.

Planområdet til Prestfossan kraftverk ligger på det nærmeste 1 km fra Stråsjøen-Prestøyen naturreservat og 4,5 km fra nasjonalparken.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Både opprinnelig søknad og planendringssøknaden som her behandles er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har de vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 19.9.2012 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, reinbeitedistriktet, Naturvernforbundet samt privatperson med tilknytning til padlemiljøet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentarer.

Saken har vært på høring i to runder. Høringspartenes uttalelser fra både høring av opprinnelig søknad og planendringssøknad gjengis i dette dokumentet. Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

I uttalelse av 16.2.2012 konkluderer **Selbu kommune** med at de er positive til en utbygging av Garbergselva. Til tross for at det er den siste urørte elva i kommunen, mener de at den samfunns- og miljømessige gevinsten av tiltaket er såpass stor at de tilrår utbyggingen med alternativ 1 som gir størst produksjon. De går dermed imot rådmannens innstilling, hvor utbygging frarådes.

Fra Selbu kommunes uttalelse av 25.11.2016 i forbindelse med høring av planendringssøknaden siterer vi følgende:

«Søker anfører at planendringen ikke medfører behov for andre tillatelser eller vurderinger etter annet lovverk enn etter søknaden i 2011. Planene er ellers i all hovedsak lik alternativ 1 i den opprinnelige søknaden. I og med at deres omsøkte alternativ 1 er politisk behandlet og vurdert tidligere jfr. Selbu kommunestyrets vedtak i 2012, vil alternativ 3 stride imot tidligere vedtak i Selbu kommune. Da prosjektet ikke blir realiserbar jfr. deres egne uttalelser omkring usikkerhet og kostnader. Tiltaket er anført til at det kan aksepteres da samfunnsnyttien av tiltaket vurderes å være større enn tapet av miljøkvalitetene. Vi vurderer det slik at planendringforslaget med alternativ 3, sannsynligvis ikke bedrer forholdene for naturmangfoldet vesentlig og medfører noe usikkerhet. Større massedeponi og graving i myrområdet nær naturtypen, kan også være uheldig da høgstaude-granskog trenger tilsig av fuktighet. Noe av vegetasjonen der nedgravd rør i alternativ 1 er planlagt, kan sannsynligvis også på sikt revegeteres til opprinnelig tilstand.

I forhold til naturmangfold- og miljø bør det heller tilstrebes en kontinuerlig og tilstrekkelig minstevannføring i vassdraget, for å sikre at naturtypen bekkeløfter med fossesprøytoner med tilhørende flora bevares. Vi ser det som positivt at dere vurderer flere ulike løsninger, som kan bidra til bedre forhold for naturmangfold- og miljø. Økt produksjon av fornybar

kraft og nye bestemmelser omkring minstevannføring på vinteren er begge gode tiltak i forhold til samfunn og naturmiljø.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttalte i brev av 16.1.2012 at kunnskapsgrunnlaget for viktige naturverdier som moser og lav i fossesprøytsoner, elvemusling og storørret på daværende tidspunkt ikke var tilstrekkelig utredet til å kunne uttale seg om hvorvidt det kunne gis konsesjon til en utbygging. Fra uttalelsen siterer vi følgende konklusjon:

«Kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn for ikke å inkludere Garbergelva i verneplan for vassdrag kan med dagens kunnskap om verdifull vassdragsnatur synes å ha vært mangelfull. Verneverdiene i Garbergelva ble den gang vurdert å være ivaretatt gjennom naturområdevernet. Imidlertid ligger vassdragets kanskje største og viktigste bekkekløft-lokalitet, og to fosser som setter preg på landskapet, utenfor de naturvernede områdene. Før man kan svare på spørsmålet om det skal gis konsesjon til kraftutbygging i Garbergelva, blir det derfor vesentlig å se på samlet belastning (jf. naturmangfoldloven § 10) av kraftutbyggingen i Selbu. Spesielt bør det svares på hvor mange bekkekløftlokaliteter og fosser, som er bygd ut i Selbu eller som vil bli bygd ut i nær framtid, hvilken verdi disse har/hadde, og hvilke verdier som er spart, og om planlagt inngrep er akseptabelt i forhold samlet belastning. Fylkesmannen mener at kunnskapsgrunnlaget (jf. nml § 8 og vannforskriftens § 12) ikke er tilstrekkelig til å kunne bygge ut vassdraget før det er gjennomført vitenskapelige undersøkelser også i de deler av influensområdet som ikke er undersøkt, særlig gjelder dette lav, moser og om elvemusling finnes i vassdraget. Det bør også hentes kunnskap om det finnes storaure i Garbergelva, og eventuelt hvor lang opp i elva auren vandrer for å gyte.»

I brev av 17.11.2016 fremmer Fylkesmannen i Sør-Trøndelag **innsigelse** mot planendringssøknaden. Vi siterer følgende fra uttalelsen:

«Fylkesmannen varsler innsigelse mot Prestfossan kraftverk. Vassdragene i området har stor samlet belastning fra vannkraftrelaterte inngrep. Det mangler en utredning mht. de kumulative konsekvensene for reindrifta, samt at klage på tre andre kraftverk innenfor samme reinbeitedistrikt ligger inne til behandling. Først når klagen som ligger inne til behandling hos Olje- og energidepartementet er avgjort, og en helhetlig konsekvensvurdering er foretatt vil man et godt nok grunnlag for å vurdere hvilken betydning bygging av Prestfossan kraftverk vil ha på reindrifta i området.

(...)

Vassdragene i området har stor samlet belastning fra vannkraftrelaterte inngrep. Det mangler en utredning mht. de kumulative konsekvensene for reindrifta, samt at klage på tre andre kraftverk innenfor samme reinbeitedistrikt ligger inne til behandling. Først når klagen som ligger inne til behandling hos Olje- og energidepartementet er avgjort, og en helhetlig konsekvensvurdering er foretatt vil man ha et godt nok grunnlag for å vurdere hvilken betydning bygging av Prestfossan kraftverk vil ha på reindrifta i området.»

(...)

«Fylkesmannen mener at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er bedre enn i 1. runde og at det ved de nye undersøkelsene er hentet inn nok kunnskap til å kunne ta en beslutning om tiltaksområdet isolert sett. Fylkesmannen trekker dermed vårt vilkår om behovet for mer kunnskap med tanke på elvemusling og ørret.»

(...)

«Fylkesmannen mener det er oppsiktsvekkende hvor stor forskjell det er på de hydrologiske dataene som er framlagt i de to søknadsrundene. Vi tilrår derfor at NVE gjennomfører en

kvalitetskontroll for å se at de nye beregningene er korrekte, og at de representerer de faktiske forhold. Ved usikkerhet må føre-var holdning utvises, og dimensjoneringen i kraftverket justeres der etter.

Fylkesmannen stiller spørsmål ved om det er riktig å gi nok en vassdragskonsesjon i et allerede hard belastet område. Garbergelva er det siste vassdraget av litt størrelse som ikke er utbygd i Selbu kommune. Det er også et av få gjenværende ikke utbygde vassdrag i Nidelva-Nea-området. Fylkesmannen opprettholder sitt vilkår om at det bør legges vekt på den samlede belastningen på vassdragene rundt Selbusjøen (jf. naturmangfoldloven § 10).»

Sør-Trøndelag Fylkeskommune uttaler i brev av 25.11.2011 at en eventuell utbygging ikke bør gi negative innvirkninger på den generelle verneverdien av vassdraget, herunder at det blir satt vilkår som sikrer en skånsom utbygging i terrenget og en minstevannføring som bevarer fossene som landskapselementer. De ønsker også at det i tilknytning til en utbygging blir tilrettelagt for stopp og rasting ved fossefallene. De minner om den generelle aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminnelovens § 8.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har ikke uttalt seg særskilt til planendringssøknaden.

Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark har i brev av 8.11.2011 uttalt at omsøkt utbygging ser ut til å få mindre negative konsekvenser for reindrifta, men etterspør allikevel en helhetlig konsekvensutredning av vannkraftprosjekter innenfor Essand/Saanti sijte reinbeitedistrikt. De uttaler at både Reindriftsforvaltningen og reinbeitedistriktet selv har etterlyst en sumvirkningsrapport ved flere anledninger, og at en slik helhetlig utredning er en forutsetning for å kunne se de totale konsekvensene av alle kraftverkplanene. Fra uttalelsen gjengir vi følgende:

«Saanti sijte har de senere åra vært sterkt presset mht. inngrep, og det har vært mange kraftverksaker i tillegg til nyanlegg av veier, hyttebygging mv. Tålegrensa mht. inngrep i viktige reinbeiteområder ser ut til å være nådd, og det er på høy tid at man vurderer alle inngrepene samlet før nye kan godtas. Reindrifta er ei arealkrevende næring som utnytter ulike beiter til ulike årstider. Større uberørte naturområder er en forutsetning for å kunne drive reindrift slik den drives i dag. Det å skulle vurdere hvert enkelt tiltak hver for seg vil ikke gi den totale effekten av alle inngrepene samlet. Derfor er det nødvendig at man ser på hvilke virkninger alle inngrep innenfor et reinbeitedistrikt når man skal vurdere nye tiltak. Reinens sårbarhet mht. forstyrrelser varierer mht. årstid, kjønn og alder. I tillegg spiller andre faktorer en rolle, f.eks. vær- og klimaforhold samt rovdyrtrykk.»

Sametinget uttaler i brev av 5.12.2011 at de ikke motsetter seg en utbygging av Prestfossan kraftverk, men gjør oppmerksom på at området er vår- og høstbeite for rein, og forutsetter at kontakt mellom søker og reinbeitedistriktet opprettholdes gjennom anleggsfasen dersom tiltaket får konsesjon. De presiserer også at de samlede effektene av planer og tiltak innenfor et enkelt reinbeitedistrikt skal vurderes der hvor reindriftsinteresser blir berørt.

I forbindelse med høringen av planendringssøknaden viser Sametinget i brev av 18.11.2016 til sin uttalelse fra 2011. De viser til at de samtidig med planendringssøknaden for Prestfossan kraftverk også har 6 andre søknader om bygging av småkraftverk i Selbu og Tydal på høring fra NVE. De uttaler at samlet belastning for reindrifta allerede i 2011 var et fremtredende tema i både deres, reindriftas og reindriftforvaltningens uttalelser. De mener at denne problematikken nå er ytterligere forsterket, og at Prestfossan kraftverk må ses i sammenheng med de nye prosjektene innenfor distriktets grenser. Sametinget ber samtidig om konsultasjoner med NVE om både Prestfossan kraftverk og de forannevnte 6 prosjektene i Selbu og Tydal kommuner slik at prosjektene kan drøftes opp imot de samlede virkningene for Essand reinbeitedistrikt.

Statens vegvesen region midt uttaler i brev av 27.10.2011 og 9.11.2016 at de ikke har merknader til søknadene.

Essand Reinbeitedistrikt uttaler i brev av 28.2.2012 at de kan godta en utbygging av den opprinnelige søknadens alternativ 1, da den medfører minst bygging av ny vei. De viser til at området er viktige vår, sommer, høst og førjulsbeite for rein, samt oppsamlingsområde i forbindelse med samling til kalvemerking, slakt og flytting. De legger til at utbyggingen betyr tapt beite i anleggsperioden, og større press på andre beiter. Dersom det blir gitt konsesjon ønsker de økonomisk kompensasjon for tapt beite og merarbeid under anleggsperioden. De uttaler også at inntaksdammen må gjerdes inn, rørgata graves ned, anleggsarbeidet legges til perioden mellom midten av juni og begynnelsen av oktober, og at inspeksjon av anlegget må foretas med ATV. De etterlyser en vurdering av sumvirkninger av vannkraftutbygging for reinbeitedistriktet.

Reinbeitedistriktet har ikke uttalt seg særskilt til planendringssøknaden.

Naturvernforbundet og Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag anmoder i brev av 1.2.2012 på det sterkeste at det ikke blir gitt konsesjon til utbygging av Garbergelva. De ber om at tiltaksområdet ikke ses på isolert sett, men som en helhetlig del av det verdifulle landskapsområdet som starter fra fjell med Roltdalen og Skarvan nasjonalpark, fortsetter med Stråsjøen-Prestøyan naturreservat, og avsluttes med Garbergelvas fossefall og ned til Selbusjøen. Inntaket er planlagt 1 km nedstrøms naturreservatet og 4 km nedstrøms nasjonalparken, og representerer i seg selv et spesielt landskapselement med trange juv og fossefall. Elva står også på Norges Naturvernforbunds liste over topp-seks-elver i Norge som ikke må bygges ut. Dette viser ifølge dem hvor høy prioritet denne elven har, og hvilke vekt Naturvernforbundet legger på de verdiene Garbergelva representerer.

I uttalelse av 21.11.2016 uttaler de at planendringssøknaden ikke endrer deres vurdering av de negative virkningene ved en utbygging av Prestfossan kraftverk, og presiserer at Garbergelva i lang tid har vært en av deres fremste prioriterte vassdrag for varig vern. Garbergelva har flere ganger vært fremmet som aktuell for varig vern nettopp på grunn av vassdragets naturverdier. Naturvernforbundet ber om at dette vektet tungt i den totale vurderingen av prosjektet.

Fra uttalelsen siterer vi videre:

«I Selbu er Garbergelva det eneste vassdrag av en viss størrelse som ikke er utbygd. Bare det i seg selv burde veie tungt i vurderingen av konsesjonssøknaden. Det må være en viktig intensjon i all overordnet arealplanlegging at ett slikt vassdrag forblir uutbygd.»

(...)

«Garbergelva inneholder mange natur og landskapsverdier som gir sterke grunner for at den ikke må bygges ut. Men enda sterkere er den sammenheng vassdraget må ses i. Det finnes neppe et område i landet hvor vi tilsvarende finner helheten i det sammenhengende landskap: Nasjonalpark – Naturreservat – En spesiell elv med naturverdier og fossefall før den løper ut i Selbusjøen.»

(...)

«Det vises til en rekke sikre rødlistearter innen området. Av verdifulle naturtyper nevnes særlig bekkeløft og fossesprøytsoner. Begge klassifisert som hensynskrevende. Store deler av influensområdet defineres som bekkeløft – en høyt prioritert skogtype som Norge har et internasjonalt ansvar for. Naturtypen Høgstaude-granskog er påvist i området, kfr. nevnte rapport. Den er kategorisert som «nær truet».

Når det gjelder omfanget for det biologiske mangfoldet, ligger dette på 4,5 på en 5-punktskala fra «Stort negativt» (5) til «Stort positivt» (1). På en 9-punktskala for konsekvensene fra «Svært stor» (9) til «Svært positivt» (1) er konklusjonen 7. Begge konklusjonene gir et helhetlig bilde av konsekvensene for det biologiske mangfold som er alvorlig negativt.

Mer grunnleggende vil vi stille spørsmål ved de biologiske undersøkelser som er foretatt ved å henvise til NVEs egen rapport – Høitomt & Gaarder, 2015. Det er de sterkt kritiserte metoder i denne rapporten som viser at rødlistearter ikke blir funnet som er benyttet både av O.K. Spikkeland og Sweco. Den nye kartleggingen i 2012 har i det minste påvist fossesprøyteområder på kalkgrunn. Dette har så stort potensiale for rødlistearter at det må undersøkes av biologer med særlig kompetanse på moser og lav. Det er stor sannsynlighet at det i forbindelse med kalkholdige fossesprøytoner i dette område finnes rødlistearter av mose og lav. I så fall er naturtypelokalitetene verdsatt for lavt. Derved vil også de øvrige verdivurderingene bli feil. En slik kartlegging må gjennomføres før den endelige vurdering av søknaden foretas.»

Trondhjems Kajakklubb og **NTNUI padlegruppa** uttaler i brev datert 9.12.2012 at de ikke motsetter seg utbyggingen, men at de foretrekker alternativ 2 (korteste alternativ). De mener at strekningen mellom Kjinnbyttfossen og ned til Kjelstad bør bevares, og beskriver denne som Trøndelags kanskje beste padleopplevelse. Denne delen av elva vil berøres dersom en utbygging med alternativ 1 får konsesjon. En utbygging forutsetter at sprengstein og trær ikke havner i elva, og at utløp ikke må lage unødvendige hindringer for padlere i elva. De anslår at mellom 50-100 padlere bruker elva årlig.

Fra uttalelse til planendringssøknaden datert 2.12.2016 siterer vi følgende:

«Vi siterer her padleguiden for Garbergselva:

Garbergselva has been paddled from Veksa down to Langli. Garbergselva is the local river for Trondheim kayakers. Here they get their thrills in the afternoon running long bedrock rapids after hard studies at the university. The river is a bit out of the way for the holiday kayaker, but if the water level is up you ought to give it a try. You won't be disappointed!

Elva er en av et par elver øst for Trondheim som har stor padlemessig verdi og hvis vannføringen reduseres på de beste strekningene så kan det ha negative konsekvenser for oss.

(...)

Garbergselva er en elv av stor verdi for elvepadling da den er blant de mest egnede elvene for idretten i Trondheimsområdet. Elva byr på flotte naturopplevelser og et variert innhold av stryk for en padler. Garberg er ei elv som egner seg for padlere som har kommet forbi nybegynnerstadiet og ønsker større utfordring. Garberg er derfor en flott ressurs for læring og mestring.

Hvilke padlestrekninger berøres av den foreslåtte utbyggingen?

Det er to strekninger av elva som er aktuelle for padlere. Vi deler derfor inn elva i tre deler: Den øverste delen fra Veksa og 800 m nedstrøms er padlebar men padles ikke ofte da strekningen er ganske kort. Den midtre del ned til Kjinnbyttfossen er ikke padlebar og derfor av mindre verdi for oss.

(...)

At elven renner fritt er en stor verdi av helsemessige årsaker, da elvepadling regnes som en friluftaktivitet og ekstremспорт som gir store opplevelser og glede til et stort spekter av mennesker. Trondhjems kajakk-klubb i samarbeid med initiativtaker Guro Bratbakk har satt i gang prosjekt for rehabilitering av rusmisbrukere. Ekstremспорт har hatt god effekt på mange som sliter med misbruk av rus.

Vi vil også utheve viktigheten av å ha ei litt mer avansert elv tilgjengelig, da elva byr på større utfordringer og glede for brukerne der de kan utvikle seg som utøvere. Jo større utfordringer du får innen ekstremспорт, jo mer adrenalin produseres naturlig i kroppen. Det må videre utdypes at elvepadling gir de overnevnte opplevelsene på alle nivå, og i så måte er Garbergelva en variert elv med varierende utfordringer og opplevelser. Å bruke elvepadling som rehabilitering er et tiltredende prosjekt som er satt i gang på foreningene Wayback Trondheim og Foreningen Power - På rett vei. Her får brukere et lavterskeltilbud med fullt grunnkurs i elvepadling, og blir i tillegg inkludert i det sosiale elvemiljøet Trondhjems Kajak-klubb tilbyr. Rus og gatemiljøet er ei veldig utsatt gruppe i samfunnet, og derfor er også viktigheten med å ha et slikt tilbud tilgjengelig viktig i aller største grad. Elva er en natur- og helseressurs da den tilbyr en rusmisbruker en helhetlig opplevelse i en mangfoldig natur, med større og mindre utfordringer, et sosialt nettverk og helsemessige fordeler for nevnte brukergruppe.

(...)

TKK er imot en utbygging som berører en god padleelv som Garbergselva. Strekningen fra Kjinnbyttfossen helt ned til Kjelstad bør bevares. Svært mange gode padleelver i Norge er allerede blitt utbygd. Vi ønsker at framtidige generasjoner skal ha tilgang på fine padleopplevelser i sitt nærmiljø. Det må utvises aktsomhet ved anlegging av rørgate med hensyn på sprengstein og trær som ikke må havne i elva.»

Trønder Energi Nett har i uttalelse av 26.10.2011 ingen merknader til søknaden.

Forum for Natur og Friluftsliv – Sør-Trøndelag uttaler seg om planendringssøknaden i brev av 2.12.2016. Fra uttalelsen gjengir vi følgende:

«Vi går imot denne kraftutbyggingen, av hensyn til natur- og friluftslivsverdiene. Tilsvarende mengder energi kan og bør frigjøres gjennom energieffektivisering. Kartleggingen er for dårlig, og flere hensyn må vurderes i saken.»

(...)

«Miljøfaglig Utredning og BioFokus (Gaarder og Høitomt) har på uavhengig grunnlag ettergått en rekke naturkartlegginger gjort i forbindelse med kraftutbygging. De har funnet mange dårlige kartlegginger som utelater viktige naturtyper og arter, og gir funnene for lav verdi. Det gir grunn til bekymring, men vi kan ikke selv detaljvurdere kvaliteten av utredningen i denne saken. Ser vi på eksisterende materiale i (illustrasjoner: Artsobservasjoner t.v., Artskart t.h. og Naturbase nederst) er det kartlagt og funnet mange rødlistearter oppstrøms og nedstrøms for det aktuelle området, og mangelfull kartlegging er trolig hovedårsak til dette.»

(...)

«Det er derfor stor sannsynlighet for at det i forbindelse med kalkholdige fossesprøytoner finnes rødlistearter av mose og lav. I så fall er naturtypelokalitetene verdsatt for lavt. Dermed vil også resten av verdivurderingene bli feil. Uten en tilstrekkelig kartlegging må søknaden avslås.»

(...)

«Om det likevel blir utbygging må det gjennomføres avbøtende tiltak, i tråd med naturmangfoldloven og plan og bygningsloven. Eksempelvis kan fossesprutsoner ivaretas ved å flytte på steiner og endre fasong på fjell.

Det planlagte kraftverket har truede fugler i nærområdet. Om det blir utbygging må man ta hensyn til ynglefredningstiden. Det er forbudt å ødelegge egg, reir og bo ifølge naturmangfoldlovens § 15 første ledd.

Spesielt må ikke lauvskog ryddes/hugges i perioden april til juni av hensyn til hekking og yngling. En må også sjekke andre lokaliteter for fugl før anleggsstart om våren, og om det er hekking må man vente med anleggsarbeid nær reiret inntil hekkingen er over for sesongen. Eventuelle forekomster av myr i området må bevares. Status for lavlandsmyrer er nylig hevet, bl.a. gjennom Meld. St. 14 (2015-16) Natur for livet, og det kan sees på som en ny nasjonal føring. Det er for tiden mye fokus på at myr har vært for enkelt å bygge ned og/eller drenere, og det gir tap av viktige biotoper for arts mangfoldet, og dessuten enorme klimautslipp.»

Jack Hembree McDonald er aktiv elvepadler og benytter Garbergelva hyppig. Fra hans uttalelse fra 8.12.2011 siterer vi følgende:

«Garbergselva er verdifull for meg på grunn av elvepadling. Jeg er bosatt i Trondheim og er aktiv elvepadler. Det vil si at jeg padler annenhver dag fra mai til slutten av oktober. Garbergselva er en perle å padle, og den er kun en times kjøring fra Trondheim. Dette gjør at den blir padlet svært ofte. Det er allerede få elver i nærheten av Trondheim som er like fine som garbergselva. Det gjelder ikke bare meg, men alle de jeg padler sammen med. Garbergselva er også kjent internasjonalt for elvepadlere fra England, USA og Tjekkia. De kommer til Norge i sommersesongen og padler blant annet Garbergselva. Det at elva skal bygges ut vil prege elvepadlemiljøet kraftig. Vi er avhengig av vann. Mister elva vann så mister vi muligheten til å padle der.»

Geoff McDonald er elvepadler, og uttaler i brev av 13.12.2011 at han er imot utbygging i Garbergelva. Garbergelva er fra flere hold pekt ut som verneverdig, påpeker at flere og flere elver bygges ut, og at verdien av gjenværende urørte elver dermed øker. Det blir lagt vekt på at elva oppstrøms planlagt inntak er vernet, og at den omsøkte delen av elva burde sees i sammenheng med denne. Han mener den omsøkte elvestrekningen påvirker delen av elven med høyest opplevelsverdi – langs fossene. Her er det lagt til rette for friluftsliv, og han mener at området har høy verdi for biomangfold.

Vedrørende temaet brukerinteresser og padling, gjengir vi følgende fra uttalelsen:

«Brukerinteresser har ikke vært tilstrekkelig vurdert i søknaden. Elvepadlere regner Garbergselva som en av de beste og mest utfordrende padleelver i midt-Norge, og den er padlet av erfarne padlere fra Trondheims Kajakklubb, Stjørdal Kajakklubb, NTNUI padlegruppe og internasjonale padlere. Jeg har padlet noen strekninger, og jeg vet at deler av berørt strekning ofte padles fra vår til høst når vannstanden er passende. Padling i Garbergselva er veldig avhengig av vannføring, og dermed er padlernes brukerinteresse veldig sårbar for negativ påvirkning av redusert vannføring. Det ser ut som en betydelig saksbehandlingsfeil, at padlere, ved Norges Padleforbund (NPF), ikke var inkludert som høringspart. Jeg uttaler meg som individ, ikke på vegne av NPF eller noen klubb, og jeg håper flere andre padlere, NPF og klubbene også sender uttalelser. Det er ikke mye av strekninger som er oftest padlet som er foreslått berørt av utbygging; men det er klart at alternativ 1 har størst negativ påvirkning på elvepadling verdier i Garbergselva. I den sammenheng, vil jeg uttaler meg sterk imot alternativ

1. Hvis alternativ 2 skal kan godtas fra padling perspektiv, så må den minstevannsføring periode bli utvidet til minst fra april til oktober, for å så opprettholde de opplevelsesverdier for padlere.»

Søkers kommentar

Søker kommenterte i brev av 23.05.12 høringsuttalelsene til den opprinnelige søknaden slik:

”...

Generelt

Det er kommet inn en begrenset mengde uttalelser, til sammen 12 i tallet. Tre er fra offentlige enheter (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Selbu kommune) og tre representerer same- og reindriftsinteresser (Sametinget, Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark og Essand reinbeitedistrikt). Naturvernforbundet og Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag har gitt en felles uttalelse; det samme har Trondhjems Kajakk-klubb og NTNUI padlegruppa gjort. Det er i tillegg to uttalelser fra privatpersoner og brev fra Statens vegvesen og TrønderEnergi med beskjed om at de har ingen merknader til søknaden.

De mest omfattende uttalelsene er avgitt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Selbu kommune. Begge omtaler trua og sårbare arter, naturtyper og biologisk mangfold og holder dette opp mot bestemmelser i Naturmangfoldloven. Vi vil nedenfor kommentere de enkelte uttalelsene i en rekkefølge hvor vi omtaler disse temaene først, deretter reindriftsinteressene og så de generelle naturvern- og opplevelsesinteressene.

Presiseringer

Tiltakshaver er Statkraft Energi AS og Clemets Kraft AS. Vi har tidligere oppgitt Opplysningsvesenets Fond som tiltakshaver sammen med Statkraft. Opplysningsvesenets Fond er falleier og deres fallandel utvikles av Clemets Kraft som er 100 % eid av Opplysningsvesenets Fond.

Installert effekt i alternativ 1 er ca 5 MW, slik at ytelsen på generatoren blir lavere enn 5,5 MVA.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Fylkesmannen beskriver de spesielle naturtypene som er identifisert i influensområdet: det gjelder landskapsformen bekkeløft, naturtypen høgstaude-granskog og fosser som landskaps- og vassdragsэлемент. Alle disse naturtypene er klassifisert som nær trua (NT). Fylkesmannen peker på at de undersøkelsene som er gjort i forbindelse med søknaden er gjennomført som synfaring i begrensede deler av området og at områdene ved fossene i elva er mangelfullt undersøkt. Kunnskapskravet i naturmangfoldsloven § 8 er dermed ikke oppfylt.

Det pekes videre på at det ifølge muntlige kilder kan finnes elvemusling i Garbergelva og at undersøkelsene i forhold til dette ikke vurderes som tilstrekkelige.

Det bemerkes at det ikke er omtalt om det kan finnes en storaurebestand i Garbergelva og hvor langt opp i elva den kan gyte og vokse opp. Negativ påvirkning på en eventuell storaurebestand i form av redusert vannføring og vanddekt areal anses som svært uheldig. Øvre grense for oppvandring av fisk fra Selbusjøen bør klargjøres.

For å bedre kunnskapsgrunlaget omkring naturtypene i bekkeløfter og fossesprøytsoner i influensområdet og eventuell forekomst av elvemusling og mulig oppvandring av storaure i Garbergelva, vil søker sette i gang undersøkelser med sikte på å oppfylle kunnskapskravene i § 8

i naturmangfoldsloven. Gjennomføring av slike undersøkelser er allerede bestilt hos konsultentselskapet Sweco og rapport er lovet innen 1. september i år.

I denne sammenhengen vil vi vise til at vannføringen i Garbergelva nedenfor utløpet av kraftverket ikke vil bli endret. Utbyggingen tar ikke sikte på regulering av vannføringen; inntaksbassenget har bare tilstrekkelig dybde og volum for etablering av rimelige gode forhold for sikker drift av anlegget. I søknaden er det antatt at elvestrekningen som er foreslått utbygd ikke er et egnet habitat for elvemusling. Det er ellers gått ut fra at oppvandrende fisk ikke kommer lenger opp i Garbergelva enn til Kjelstadfossen som ligger vel tre kilometer nedenfor utløpet i alternativ 1. Vi merker oss for øvrig at Fylkesmannen vurderer alternativ 1 som det beste fordi det gir betydelig mer kraft med beskjedne økte inngrep i forhold til alternativ 2.

Sør-Trøndelag fylkeskommune

Fylkeskommunen mener planene ikke vil komme i konflikt med allmenne friluftsjnteresser. Fylkeskommunen har heller ingen merknader med hensyn til ferskvannsfisk. Det ser ikke ut til at tiltaket skal komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner, men det minnes om den generelle aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminnelovens § 8.

Selbu kommune

Selbu kommune behandlet søknaden i kommunestyremøte 13.02.2012. Som bakgrunn for behandlingen forelå enstemmige vedtak i Hovedutvalg for bygdautvikling og drift (25.01.2012) og i Formannskapet (31.01.2012) hvor søknaden ble tilrådd som omsøkt. Kommunestyret slutter seg til dette og anbefaler alternativ 1 fordi dette vil gi høyere produksjon uten større naturinngrep av betydning.

I saksopplysningene refererer administrasjonen til naturmangfoldloven, spesielt §§ 8 – 10. Bemerkningene er i stor grad de samme som fra Fylkesmannen. Blant annet pekes det på at den midtre delen av influensområdet ikke er befart ved utarbeidelse av miljørapporten i 2007 pga topografien og at deler av elvestrekningen ikke kunne befares pga vannføringen i elva. Dessuten er rødlista fra 2006 brukt som grunnlag. Administrasjonen anser derfor kravene i § 8 i naturmangfoldloven som bare delvis oppfylt.

Det pekes også på manglende utredninger vedrørende mulige forekomster av elvemusling i elva. Videre nevnes at en utbygging av deler av vassdraget vil kunne påvirke vannstrengen nedenfor kraftstasjonen i form av reduserte flomtopper og ytterligere gjengroing av elva.

Vi viser i denne sammenheng til det som er nevnt ovenfor om de utredningene som er bestilt og som vil bli gjennomført i løpet av kommende sesong. Som nevnt vil vannføringen i elva ikke bli regulert og flommene i vassdraget vil gå som før.

Sametinget

Det er ikke registrert samiske kulturminner innenfor tiltaksområdet og det kan ikke ses at det er fare for konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen kulturminnefaglige merknader til søknaden. De minner om aktsomhetsplikten i kulturminneloven og om at samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda.

Tiltaket ligger innenfor Essand reinbeitedistrikt og brukes til vår- og høstbeite. Det forutsettes at kontakten med reinbeitedistriktet opprettholdes gjennom hele prosessen med avklaring og tilpassing under anleggsperioden.

Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark

Tiltaksområdet brukes hovedsakelig i forbindelse med barmarksbeite. Ulempene vil først og fremst være knyttet til anleggstida og det bør opprettes tett kontakt med reindriftsnæringa med tanke på avbøtende tiltak. Det pekes på at andre rettighetshavere har rett til erstatning på lik linje med grunneierne.

Kraftverket ser ut til å få mindre negative konsekvenser for reindrifta. Det er positivt at det er holdt møte og befaring med reinbeitedistriktet, men det burde likevel vært en form for utredning/vurdering. Reindriftsforvaltningen har etterlyst helhetlige utredninger ved flere anledninger for å kunne se de totale konsekvensene for reindriften av kraftverksplanene og andre planer i distriktet. Det bes om at et eventuelt positivt konsesjonsvedtak blir tilsendt.

Essand reinbeitedistrikt

Området blir tidlig bart om våren og reinen vil trekke ned for å beite. Anleggsdrift vil virke forstyrrende på reinen og gi større press på andre beiteområder. Økonomisk kompensasjon for tapt beite og merarbeid under anleggsperioden vil være et rimelig krav. Essand reinbeitedistrikt foretrekker alternativ 1 fordi det gir minst vegbygging. Det vises for øvrig til Reindriftsforvaltningens uttalelse.

Naturvernforbundet og Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag

Garbergelva må ses på som en del av det helhetlige naturlandskapet fra Roltdalen og Skarvan nasjonalpark via Stråsjøen-Prestøyan naturreservat og videre ned til Selbusjøen. Elva representerer i seg selv et spesielt landskapselement med trange nesten utilgjengelige juv og fossefall med flora og fauna som er karakteristisk for slike områder.

Det refereres til miljørapporten som er vedlagt søknaden med skalaverdier for omfanget for det biologiske mangfoldet og for konsekvensene for det biologiske mangfoldet. Det pekes på at området i kommuneplanen er definert som LNF-sone.

Garbergelva er på en liste over "topp-seks-elver" som Naturvernforbundet har utarbeidet over elver som ikke bør bygges ut. Det vises for øvrig til naturmangfoldloven, særlig til §§ 8 og 9.

Trondhjems Kajakklubb og NTNUI padlegruppa

Elva ble padlet første gang i 1999 og er en av de lokale elvene som er lett tilgjengelig for padlere fra Trondheim. I den midtre del av elva ned til Kjinnbyttfossen er det ikke mulig å padle. Strekningen fra Kjinnbyttfossen og ned til Kjeldstad (ca 4 km) egner seg utmerket til padling. Alternativ 2 vil derfor ikke ha konsekvenser for padlerne, mens alternativ 1 vil redusere vannføringen ned til Elvåa (vel 1 km). Denne strekningen er imidlertid vanskeligst å padle, slik at det kan være en fordel med redusert vannføring som vil gi en jevnere vanskelighetsgrad.

Geoff McDonald

Det argumenteres for natur- og landskapsverdier med stort sett de samme begrunnelsene som brukes av Naturvernforbundet. Naturtyper og biologisk mangfold framheves til en viss grad på samme måte som Fylkesmannen og administrasjonen i Selbu kommune gjør. Det redegjøres også for verdiene Garbergelva har for padlere, det samme som er gitt til kjenne fra padleklubbene i Trondheim.

Jack Hembre McDonald

Aktiv elvepadler fra Trondheim, bruker Garbergelva mye. Padlere kommer fra England, USA og Tsjekkia. Mister elva vann, mister de mulighetene for å padle.

Sammenfatning

De vesentligste uttalelsene omhandler kravene til utredning av kunnskapsgrunnlaget i henhold til naturmangfoldlovens § 8, uttrykt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og administrasjonen i Selbu kommune. Det dreier seg om naturtyper langs elva i utbyggingsområdet, mulighetene for forekomst av elvemusling og en eventuell stamme av storaure i Garbergelva.

For å bedre kunnskapsgrunnlaget på disse områdene, er det allerede bestilt gjennomføring av videre undersøkelser i løpet av sesongen som kommer.

Det bemerkes likevel at vannføringen i Garbergelva ikke vil bli endret utover strekningen som er foreslått utbygd. Store deler av denne strekningen er meget vanskelig tilgjengelig, slik at det kan legge begrensninger på mulighetene for undersøkelser. Topografien gjør også at områdene langs elva her er lite eller omtrent ikke brukt i tursammenheng.”

Søker kommenterte i brev av 19.01.17 høringsuttalelsene til planendringssøknaden, som her behandles, slik:

«...

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Fylkesmannen varsler innsigelse mot Prestfossan kraftverk og konkluderer i sin høringsuttalelse slik:

«Vassdragene i området har stor samlet belastning fra vannkraftrelaterte inngrep. Det mangler en utredning mht. de kumulative konsekvensene for reindrifta, samt at klage på tre andre kraftverk innenfor samme reinbeitedistrikt ligger inne til behandling. Først når klagen som ligger inne til behandling hos Olje- og energidepartementet er avgjort, og en helhetlig konsekvensvurdering er foretatt vil man et godt nok grunnlag for å vurdere hvilken betydning bygging av Prestfossan kraftverk vil ha på reindrifta i området.»

(...)

«Statkrafts kommentarer

Når det gjelder reindriften, uttaler Fylkesmannen at:

«Med bakgrunn i manglende utredning mht. de kumulative konsekvensene for reindrifta, samt at det ligger inne til behandling klage på tre andre kraftverk innenfor samme reinbeitedistrikt, har vi innsigelse til Prestfossan kraftverk.»

Statkraft antar at dette da må være en administrativ innsigelse. Statkraft vurderer tiltaket slik at konsekvensene for reindriften vil være marginale i driftsfasen og at terrenginngrepene, hovedsakelig kraftstasjon og adkomstveg (eksisterende skogsbilvei), som går i skogsterreng, ca. kote 300 og er lite egnet som beiteareal. For å redusere terrenginngrepene er det valgt en nettilknytning via nedgravet kabel i adkomstveien fremfor luftlinje bort til eksisterende 22 kV nett, 1,4 km. Området nyttes som vår- og høstbeite, hovedsakelig lengre opp i nedbørfeltet. Dammen som er det nærmeste inngrepet, vil i hovedsak bygges på sommer/tidlig høst. Det kom heller ikke frem under forrige høring konkrete konflikter med reindriftsnæringen utenom støy og trafikk i anleggsfasen. Under anleggsperioden vil en i all hovedsak nytte eksisterende veier

og adkomstmuligheter som er offentlig tilgjengelige i dag. Tiltakshaver kan derfor ikke se behovet for å unnlate å ta stilling til det omsøkte tiltaket. For øvrig viser vi til Sametingets og reindriftenes egne innspill og våre kommentarer til disse nedenfor.

I høringsuttalelsens konklusjon anføres det at: «Fylkesmannen mener det er oppsiktsvekkende hvor stor forskjell det er på de hydrologiske dataene som er framlagt i de to søknadsrundene.»

Når det gjelder de hydrologiske endringene, er dette nøye forklart i søknaden. Den viktigste faktoren er her grunnlaget for beregning av tilrenningen fra nedbørfeltet. De nyeste beregningene er basert på korrigerte målinger fra NVEs målestasjon i selve vassdraget og her er det avdekket store feil ved de første målingene som ble benyttet som grunnlag for den først konsesjonssøknaden. Dette har nå gitt sikrere beregninger av tilsiget.

Når det gjelder konsekvensene for natur-/bio-mangfoldet, viser vi til fagutredernes konklusjoner som gjengitt i søknaden. Vi noterer også at fylkesmannen mener at: «kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er bedre enn i 1. runde og at det ved de nye undersøkelsene er hentet inn nok kunnskap til å kunne ta en beslutning om tiltaksområdet isolert sett. Fylkesmannen trekker dermed vårt vilkår om behovet for mer kunnskap med tanke på elvemusling og ørret.»

Fylkesmannen viser til vannforskriftens overordnede mål om å fastsette rammer som skal bidra til helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene (§1). Det pekes på at den delen av Garbergelva som blir berørt av tiltaket, i dag har god miljøtilstand og at den skal ha en varig god økologisk og kjemisk tilstand også etter en utbygging. Tiltakshaver har i søknaden tatt utgangspunkt i Miljøstatus Norge og Vann-Nett sin beskrivelse av Vannforekomst 123-409-R (2014). Garbergelva/Øyelva (øvre deler av vassdraget) har antatt god økologisk tilstand og dette er også angitt som miljømålet. Kjemisk tilstand oppgis som udefinert. Vanntypen angis som kalkfattig og klar.

I søknaden er vannkvalitets-påvirkning beskrevet slik: «anleggsperioden kan vannkvaliteten i elva lokalt bli forringet i forbindelse med etableringen av inntaket. Dette vil være en kortvarig påvirkning og det forutsettes at anleggsarbeidet gjennomføres med gode rensiltak og sikring. Det vil ikke være noen endringer i vannkvaliteten i driftsfasen. Tilløpsbekkene på berørt elvestrekning har meget god vannkvalitet.» Slik Statkraft vurderer det, er det ingen virksomhet forbundet med driften av kraftverket som representerer en forurensningskilde som kan påvirke vassdragets gode vannkvalitet (akutt vannforurensning behandles spesielt, jf. krav i konsesjonsvilkårene).

I forhold til friluftslivet hevdes det at: «Elva er variert med flotte stryk, og rolige områder med kulper som gjør at elva byr på et mangfoldig friluftsliv. Dette er verdier og interesser som vil bli tilsidesatt ved redusert vannføring.» Den aktuelle strekning av elva som berøres av redusert vannføring, er lite brukt i friluftslivssammenheng, vassdraget sett under ett, slik tiltakshaver oppfatter de innspill som er gitt. Det vises for øvrig til kommentarer gitt organisasjonene som har tatt opp disse interessene spesielt.

Fylkesmannen skriver videre at: «Samla belastning for inngrep i vann og vassdrag i Selbu kommune, samt i nedbørfeltet til Nidelva-Nea, er nå svært stor og det bør ikke bygges ut flere vassdrag her før potensialet for tilsvarende produksjon ved hjelp av opprustning og eventuell utvidelse av eksisterende vannkraftverk er gjennomgått. Flere av de eldre større kraftverkene er klare for revisjon.» Tiltakshaver har ingen kommentarer til denne vurderingen som må være myntet på konsesjonsgivende myndighet.

Om avbøtende tiltak uttaler fylkesmannen at: «Tiltakshaver har foreslått flere avbøtende tiltak. Fylkesmannen mener dette er veldig positivt og forutsetter at disse blir gjennomført.»

Selbu kommune

Kommunen konkluderer sin uttalelse med at:

«Søker anfører at planendringen ikke medfører behov for andre tillatelser eller vurderinger etter annet lovverk enn etter søknaden i 2011. Planene er ellers i all hovedsak lik alternativ 1 i den opprinnelige søknaden. I og med at deres omsøkte alternativ 1 er politisk behandlet og vurdert tidligere, jfr. Selbu kommunestyrets vedtak i 2012, vil alternativ 3 stride imot tidligere vedtak i Selbu kommune, da prosjektet heller ikke blir realiserbart, jfr. tiltakshavers egne uttalelser omkring usikkerhet og kostnader. Tiltaket kan aksepteres da samfunnsnyttien av tiltaket vurderes å være større enn tapet av miljøkvalitetene. Kommunen vurderer videre det slik at planendringsforslaget med alternativ 3, sannsynligvis ikke bedrer forholdene for naturmangfoldet vesentlig og medfører noe usikkerhet. Større massedeponi og graving i myrområdet nær naturtypen, kan også være uheldig da høgstaude-granskog trenger tilsig av fuktighet. Noe av vegetasjonen, der nedgravd rør i alternativ 1 er planlagt, kan sannsynligvis også på sikt revegeteres til opprinnelig tilstand.

I forhold til naturmangfold- og miljø bør det heller tilstrebes en kontinuerlig og tilstrekkelig minstevannføring i vassdraget, for å sikre at naturtypen bekkekløfter med fossesprøytoner med tilhørende flora bevares. Vi ser det som positivt at tiltakshaver vurderer flere ulike løsninger, som kan bidra til bedre forhold for naturmangfold- og miljø. Økt produksjon av fornybar kraft og nye bestemte/ser omkring minstevannføring på vinteren er begge gode tiltak i forhold til samfunn og naturmiljø.»

Statkrafts kommentarer:

Statkraft ser på kommunens høringsuttalelse som svært positiv med vekt på de avbøtende tiltak som tiltakshaver har foreslått.

Statens vegvesen

Statens vegvesen har ingen merknader til planendringen.

Sametinget og reindriften

Sametinget vurderer ikke kraftverksplanene annerledes enn i 2011 og viser til sin uttalelse i 2011. Det vises til at NVE nå har på høring 6 andre småkraftverk i Tydal og Selbu hos Sametinget. Flere av kraftverkene vil ifølge tinget ha negative konsekvenser for Essand reinbeitedistrikt.

Sametinget uttaler at:

«Samlet belastning for reindrifta i området var allerede i 2011 et fremtredende tema som fremkom i vår, reindriften og reindriftsforvaltningens uttalelser. Problematikken forsterkes nå med de nye prosjektene. Prestfossan kraftverk må ses i sammenheng med de nye prosjektene.

Sametinget vil, når vi innen 23. 11. 2016 uttaler oss til de 6 nye sakene som er på høring, be om at det gjennomføres konsultasjoner med NVE om de 6 prosjektene Mølnåa, Råna, Lauva, Møaa, Lødølja, og Styttåa. Det er allerede nå klart at det vil være innsigelser til enkelte av prosjektene. Sametinget ber om at også Prestfossan kraftverk inngår i konsultasjonene slik at man får drøftet prosjektene samlet i forhold til de samlede virkningene for Essand reinbeitedistrikt.»

Statkrafts kommentarer:

Tiltakshaver viser til søknaden, der det anføres at:

«Det er etterspurt mulige virkninger for reindrift hos Essand reinbeitedistrikt uten at det har kommet frem annet konkret enn ønske om varsomhet under anleggsperioden. Det ble avholdt møte med Essand Reinbeitedistrikt 06.04.10 og befaring 18.06.10.»

I Essand Reinbeitedistrikt (Saanti Sitje) uttalelse av 28.02.12 konkluderes det med at:

«Økonomisk kompensasjon for tapt beite og merarbeid under anleggsperioden, synes vi bare er rimelig. Reindriften taper beiteområder hele tiden, men får ikke kompensert dette i form, av andre områder eller økonomisk kompensasjon i form av penger. Det synes vi er beklagelig, når vi er en så utsatt næring som reindriften er. Det alternativet som Saanti Sitje kan godta er alternativ 1. Det gir minst vegbygging i naturen, inspeksjon av anlegget bør skje med ATV. Viser for øvrig til Reindriftsforvaltningens uttalelser i denne sak.»

Planendringene medfører ikke vesentlig endringer i arealinngrep eller tekniske installasjoner og tiltakshaver antar at det kun er anleggsperioden som kan medføre problemer for reinen. Det vises for øvrig til kommentarene til fylkesmannens uttalelse om forholdet til reindriftnæringen.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag

I høringsuttalelsen summeres synspunktene fra Naturvernforbundet på følgende måte:

«Naturvernforbundet og Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag vil, som ved tilsvarende tidligere søknader for denne utbygging, på det sterkeste anmode om at det ikke blir gitt konsesjon til utbygging av Prestfossan kraftverk i Garbergelva i Selbu. Et standpunkt grunnet i de naturverdier vassdraget inkluderer, og ikke minst, ut fra det helhetlige naturbildet det aktuelle utbyggingsområde er en del av. Et område som strekker seg fra Skarvan - Roltdalen nasjonalpark - gjennom Stråsjøen og Prestøyan naturreservat til Garbergelvas mange fossefall og frem til utløpet i Selbusjøen. Dette er også tiltrådt av «Samarbeidsrådet for naturvernsaker».

Naturvernforbundet mener at den nye, fremlagte søknad ikke på noen avgjørende måte endrer vurderingen av de negative virkningene som har vært påvist og omtalt tidligere. Det hevdes at: «endringen i kraftproduksjonen, og de inngrep dette medfører, heller vil påvirke naturverdiene på en ytterligere negativ måte.»

I høringsuttalelsen fremheves Garbergelvas status som uutbygd vassdrag og at det tidligere er fremmet flere forslag om vern. Naturvernforbundet stiller også spørsmål om de utredningsmetoder for miljø som er nyttet og om fagutredningene har den nødvendige kompetanse. Ellers nevnes bl.a. den negative virkningen på landskapet og verdien av at vassdraget som er vel egnet for et utfordrende friluftsliv.

Statkrafts kommentarer

Konklusjonene i fagrapportene er klar med hensyn på såkalte rødlistede arter. Ingen blir direkte berørt (med unntak av oter). Nå det gjelder de endringer den reviderte utbyggingsplanen medfører, er disse, ifølge supplerende og oppdatert fagrapport, beskrevet slik:

«Slukeevnen i kraftverket vil prosentvis bli noe lavere enn i den opprinnelige planen. Generelt er slukeevnen lav i forhold til tilsvarende elvekraftverk. Planene med lavere, relativ slukeevne og slipp av minstevannføring på vinteren vil være positivt for det vanntilknyttede biologiske mangfoldet i elva. Vannslipp hele året er positivt for produksjonen av bunndyr. Dette vil igjen være positivt ved at det sikrer større og jevnere mattilgang for bl.a. fossefall, fisk og oter. For vegetasjonstyper som fossesprøytsoner/fosseeng og bekkekløft har minstevannføringslipp vinterstid liten eller ingen betydning da vekstsesongen for planter (moser, lav og karplanter) er i sommerhalvåret. Redusert relativ slukeevne vil imidlertid være positivt for disse naturtypene.»

Statkraft har ingen grunn til å betvile den faglige kompetanse utrederne innenfor miljøfagene har. Også fylkesmannen vurderer de faglige utredningen som tilfredsstillende og uttaler at: «Fylkesmannen mener at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er bedre enn i 1. runde og at det ved de nye undersøkelsene er hentet inn nok kunnskap til å kunne ta en beslutning om tiltaksområdet isolert sett.»

Forum for Natur og Friluftsliv Sør-Trøndelag (FNF)

FNF er et samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner i Sør-Trøndelag. De er imot at det omsøkte tiltaket gis konsesjon, og skriver i sin oppsummering dette:

«Vi går imot denne kraftutbyggingen, av hensyn til natur- og friluftslivsverdiene. Tilsvarende mengder energi kan og bør frigjøres gjennom energieffektivisering. Kartleggingen er for dårlig, og flere hensyn må vurderes i saken.»

(...)

FNF skriver i høringsuttalelsen bl.a. at:

«Vassdraget er vakkert og har en spesiell verdi for friluftsliv. Området er innenfor et kartlagt friluftslivsområde av viktig verdi og stor utstrekning.» Videre sies det at: «Elven er den beste padleelven i nærheten av Trondheim, og en utbygging vil redusere denne verdien.»

Når det gjelder virkningen på biologisk mangfold, mener FNF at det er stor sannsynlighet for at det i forbindelse med kalkholdige fossesprøytsoner finnes rødlistearter av mose og lav og at det derfor må gjennomføres ytterligere undersøkelser.

Dersom det blir gitt tillatelse til en utbygging, mener FNF det bør gjennomføres avbøtende tiltak. Eksempelvis kan fossesprøytsoner ivaretas ved å flytte på steiner og endre fasong på fjell. Det må videre, ifølge FNF, tas hensyn til truede fugler i nærområdet. Spesielt må en unngå å rydde lauvskog i perioden april til juni av hensyn til hekking og yngling. Eventuelle forekomster av myr i området må bevares.

Statkrafts kommentarer

Tiltakshaver viser til kommentarer gitt til Fylkesmannens og Naturvernforbundets uttalelse, når det gjelder naturmiljøet/biologisk mangfold og vannforskriften. Det antas at friluftslivet i liten

grad blir berørt av en utbygging i driftsfasen. Når det gjelder padleinteressene spesielt, vises til kommentarene til høringsuttalelsen til Trondhjems Kajakk-klubb og NTNUI padlegruppa.

FNF hevder i høringsuttalelse at:

«Det er avgjørende viktig at siste rødliste benyttes (2015) til vurderinger av forekomster av rødlistearter, og vi kan ikke se at så har skjedd.»

Dette er feil. Rødlista av 2015 er nyttet i SWECOs oppdaterende notat av 11.09.16: Prestfossan kraftverk - vurdering av endrede konsekvenser av økt slukeevne og større tilsig. Kommentaren til FNF skyldes at Planendringssøknaden som har ligget på NVEs hjemmeside var en versjon datert februar 2016. Planendringssøknaden ble oppdatert i sept. 2016 med blant annet ny Rødliste. Oppdatert versjon ligger nå på NVEs hjemmeside.

Trondhjems Kajakk-klubb og NTNUI padlegruppa

I uttalelsens konklusjon heter det:

«TKK er imot en utbygging som berører en god padle-elv som Garbergselva. Strekningen fra Kjinnbyttfossen helt ned til Kje/stad bør bevares. Svært mange gode padleelver i Norge er allerede blitt utbygd. Vi ønsker at framtidige generasjoner skal ha tilgang på fine padleoppleve/ser i sitt nærmiljø. Det må utvises aktsomhet ved anlegging av rørgate med hensyn på sprengstein og trær som ikke må havne i elva.»

Statkrafts kommentarer:

TKK har i sine kommentarer til tidligere søknad pekt på at elvestrekningen mellom planlagt dam/inntak og ned til Kinnbyttfossen (kote 335), en strekning på ca. 1,6 km, er lite egnet for elvepadling, men at elva videre ned til Kjelstad, ca. 6 km, kan nyttes.

Det ble for øvrig ved forrige høring nevnt at den ca. 1,2 km lange strekningen mellom Kinnbyttfossen og samløpet med Elvåa (og kraftstasjon) er vanskelig å padle og at det kan være en fordel med redusert vannføring som gir jevnere vanskelighetsgrad for padlerne. Slik tiltakshaver ser det, er bare en kortere del av elva som direkte vil berøre padleinteressene. Det aller meste av strekningen vil få samme vannføring som nå. På strekningen mellom Kinnbyttfossen og kraftverksutløpet vil det antagelig også tidvis fortsatt være mulig å padle, når vannføringen i elva er høy (mye overløp), men strekningen er etter det vi forstår ikke prioritert padlestrekning nedenfor Kjinnbyttfossen.»

Tilleggsopplysninger

Med bakgrunn i Fylkesmannen i Sør-Trøndelags uttalelse til opprinnelig søknad bad NVE i brev av 15.05.2012 **søker** om en tilleggsundersøkelse av de delene av influensområdet som tidligere ikke var undersøkt, med særlig fokus på forekomster av rødlistede mose-, lav og karplantearter i bekkeløfta i det midtre partiet av elva. I samme brev bad NVE søker undersøke om det fantes elvemusling på berørt elvestrekning, og oppfordret søker til å undersøke om Kjeldstadvfossen med sikkerhet kan anses som endelig vandringshinder for storørret fra Selbusjøen. Tilleggsundersøkelsen ble utført av Sweco, og rapporten ble sendt høringspartene i forkant av befaringen. Rapporten var også vedlagt og innarbeidet i planendringssøknaden som her behandles.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag hadde følgende oppsummering og kommentar datert 10.10.2012 etter NVEs sluttbefaring av Prestfossan kraftverk kraftverk 19.09.2012.

” ...

Vi viser til følgende:

- *Naturvernforbundets uttalelse av 1/2-2012*
- *Ole Kristian Spikkelands Naturundersøkelser av januar 2007*
- *I forbindelse med Verneplan IV i 1993 - Verneplanutvalgets forslag om at Garbergelva må vernes.*
- *Ved Supplering av verneplan for vassdrag i 2005 – innstilling fra både Fylkesmann, Fylkeslandbruksstyret og Styringsgruppa for supplering av verneplanen om at elva måtte vernes. Sistnevnte la i sin innstilling spesielt vekt på helheten i området.*
- *Norges Naturvernforbunds liste over de viktigste elver som må vernes inkluderer Garbergelva som en av de 6 prioriterte.*
- *Det er tidligere vist til at kraftsituasjonen i Midt-Norge nødvendiggjør utbygging. Dette er ikke lenger relevant, kfr. bl.a. Siemensrapporten som senere er lagt til grunn i flere sammenhenger.*
- *Det foreligger i dag et stort antall søknader om utbygging av vassdrag. Uansett resultatet av disse søknadene – det er viktig å unngå utbygging av vassdrag med så store verneverdier som Garbergelva.*

Vi vil særlig peke på det helhetlige naturbildet fra Roltdalen og Skarvan nasjonalpark - gjennom Stråsjøen-Prestøyen naturreservat til Garbergelvas mange fossefall og utløp i Selbusjøen. En kontinuitet i naturen som vi ikke kjenner fra andre steder i landet. Elva er en svært viktig del av dette bildet.

Under befaringen erfarte vi at det var vanskelig å komme til på enkelte steder av elva. Men vi så også at det med forholdsvis enkle midler kan gjennomføres tiltak hvor elveområdet med fossefallene vil kunne bli svært attraktive mål for naturopplevelser og et rikt friluftsliv.

Uansett disse forhold – Garbergelva er en naturperle som har en verdi bare i kraft av sin egen eksistens.”

Sør-Trøndelag fylkeskommune foretok i etterkant av NVEs befarings en arkeologisk befarings av inntaksområdet. Undersøkelsen var basert på muligheten for funn av kulturminne i dette området. Fra brev datert 12.10.2012 gjengir vi følgende:

«Sør-Trøndelag fylkeskommune utførte 11.10.2012 en arkeologisk befarings i forbindelse med melding om mulig fredet kulturminne ved inntaksområdet for Prestfossan kraftverk i Garbergelva, Selbu.

Det omtalte skiltet merket «Kølmile» ble oppsøkt uten at det ble påvist kullmile, kullgrop eller annet produksjonsanlegg for fremstilling av trekull i nærområdet. Området ble også sonderet med jordbor for påvisning av trekull, uten at dette ble registrert. Det ble således ikke registrert automatisk fredete kulturminner ved den arkeologiske befaringsen.»

NVE har gjennomført konsultasjonsmøte med Sametinget og innsigelsesmøte med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vedrørende temaet reindrift. Det foreligger referat fra begge møter.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

I opprinnelig søknad og hydrologisk grunnlag var forventet årlig produksjon beregnet til 19 GWh. I etterkant av høring og befaring ble det fra søkers side oppdaget en vesentlig feil i det hydrologiske grunnlaget. De nye beregningene viste at avrenningen fra nedbørfeltet var betydelig høyere (om lag 30 %) enn først antatt. Planendringssøknaden som her behandles er basert på oppdatert hydrologisk grunnlag med de endringer dette blant annet medfører for installasjoner i kraftverket, herunder økt slukeevne. Slukeevnen i kraftverket vil likevel prosentvis bli noe lavere enn i den opprinnelige planen. Det vil bli færre dager med stans i kraftverket grunnet lavt tilsig. Samtidig vil det bli flere dager med overløp over dammen ved høye vannføringer. Nytt fra opprinnelig søknad er også at søker nå ønsker å slippe minstevannføring om vinteren i tillegg til om sommeren.

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 76,3 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 4,87 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 0 %, og nedbørfeltet har en breandel på 0 %. Avrenningen varierer noe fra år til år med dominerende vårflo. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 440 og 150 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 190 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 5,6 m³/s. Omsøkt verdi for minste slukeevne kommer ikke tydelig frem av planendringssøknaden. Ved etterspørsel fra NVE i etterkant av høringen oppgir søker omsøkt minste slukeevne til 0,56 m³/s. Dette tilsvarer verdien som er benyttet i de hydrologiske beregningene vedlagt planendringssøknaden. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 600 l/s i perioden 1.5. til 30.9. og 150 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at ca. 54 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Fylkesmannen forutsetter i sin høringsuttalelse at verdien for minste slukeevne i vassdraget ikke underskrider opprinnelig omsøkt minste slukeevne på 1,14 m³/s. NVE merker seg at den relative slukeevnen blir noe redusert i forhold til opprinnelige søknad. Det vil bli færre dager med stans i kraftverket grunnet lavt tilsig. Samtidig vil det bli flere dager med overløp over dammen ved høye vannføringer. I tillegg merker vi oss at søker nå ønsker å slippe minstevannføring om vinteren. Virkningene av endringen i omsøkt slukeevne vil bli omtalt og vurdert i kommende kapittel om virkninger for naturmangfold i tiltaksområdet.

Fylkesmannen stiller spørsmålsteget ved den betydelige økingen i tilgjengelig vannmengde sammenlignet med det hydrologiske grunnlaget som fulgte opprinnelig konsesjonssøknad, og ber NVE kontrollere de oppdaterte beregningene.

NVE har kontrollert det oppdaterte hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende ca. 120 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 600 l/s om sommeren og 150 l/s om vinteren, vil dette gi en restvannføring på omtrent 2,2 m³/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 90 dager i et middels vått år. I 45 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at

kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 1,4 m³/s ved kraftstasjonen.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene som er lagt frem i planendringssøknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Prestfossan kraftverk etter henholdsvis hovedalternativet og alternativ 3 med deler av vannveien i tunell, til omtrent 34GWh, fordelt på 13,6 GWh vinterproduksjon og 20,4 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 175/197 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 5,15/5,79 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader og anser disse som rimelige.

Energikostnaden over levetiden (LCOE) er for hovedalternativet beregnet til 0,41 kr/kWh (usikkerhet i spennet 0,34-0,48), og for alternativ 3 med deler av vannveien i tunell beregnet til 0,46 kr/kWh (usikkerhet i spennet 0,38-0,53). Energikostnaden over levetiden tilsvarer den verdien kraften må ha for at prosjektet skal få positiv nettonåverdi. Beregningene forutsetter en kalkulasjonsrente på 6 %, økonomisk levetid på 40 år og drifts- og vedlikeholdskostnader på 7 øre/kWh.

NVE vurderer kostnadene for tiltakets hovedalternativ til å ligge nær gjennomsnittet for konsesjonsgitte vind- og småkraftverk som det er søkt konsesjon for de siste årene. For tunellalternativet vurderer vi imidlertid tiltaket til å ha en kostnad som ligger over det nevnte gjennomsnittet.

NVE understreker at det knytter seg usikkerhet til kostnadsberegningene. Ved en eventuell konsesjon til prosjektet vil det uansett være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten til prosjektet.

Naturmangfold

Naturfaglige undersøkelser gjennomført i forbindelse med denne konsesjonssøknaden er gjennomført av Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser (Rapport 23/2007) og Sweco AS (Tilleggsutredning, 2012). Begge rapporter er vedlagt konsesjonssøknaden.

Terrestrisk miljø

En eventuell utbygging av Prestfossan kraftverk vil berøre tre fossesprutsoner og én bekkekløft, alle av lokal verdi (C). I tillegg er det registrert en forekomst av den truede vegetasjonstypen høgstaudegranskog.

Bekkekløft og bergvegg

Bekkekløfter finnes der hvor bekker eller mindre elver skjærer seg ned i bratte lisider, og omfatter alt fra dype juv til mindre sprekkedaler. Bekkekløfter er en av våre mest varierte og dramatiske naturtyper med konstant høy luftfuktighet. Trange daler og gjel har lite direkte solinnstråling og miljøet blir mer fuktig enn i området rundt. Vannføringen gjennom bekkekløfta er viktig for fuktigheten i kløfta, spesielt i områder hvor elven går i fosser eller stryk hvor vann vil sprute over vegetasjon i kantsonen. Spesielt viktig er områder hvor utglidninger og ras er vanlig, siden disse skaper et dynamisk miljø som gir grunnlag for variert artsmangfold. De store vekslingene i naturforhold gir et høyt artsmangfold og

stort innslag av rødlistearter innenfor naturtypen. Truslene mot naturtypen er inngrep som gjør det lysere og tørrere i kløfta.

På midtre del av omsøkt elvestrekning renner Garbergelva gjennom naturtypen bekkekløft og bergvegg. Kløfta er relativt stor i utstrekning, og strekker seg fra Prestfossen og nedover til Kinnbyttfossen. Kløfta består av brattlendt rasmare med forvitningsmateriale og stedvis fast fjellgrunn. I tillegg til fukt påvirkning fra elva er det sig fra grunnen som gir grobunn for fuktkrevede karplanter, lav og mosearter. Lokaliteten er i biomangfoldrapporten som følger søknaden vurdert til lokal verdi (C). Det ble ikke funnet av sjeldne eller rødlistede arter i kløfta, men gjort funn av kalkkrevede og fuktighetskrevede lav og moser. Ifølge biomangfoldrapporten (Rapport 23/2007) som følger søknaden vil det etter en utbygging som omsøkt, spesielt i perioder med lav vannføring, kunne bli utfordrende å opprettholde fukt miljøet knyttet til bekkekløfta. Det vil derfor være viktig å sikre en minstevannføring for i tilstrekkelig grad ivaretar disse fukt miljøene.

Fylkesmannen ber om en vurdering av samlet belastning på bekkekløfter i Selbu kommune. NVE velger her å ta utgangspunkt i samlet belastning på bekkekløfter i Selbu og rundt Selbusjøen.

Det er i tillegg til bekkekløfta i Garbergelva registrert syv bekkekløfter i Selbu kommune, herunder 2 med verdi A (nasjonal verdi), fire med verdi B (regional verdi) og én med verdi C (lokal verdi). Av disse er totalt én bekkekløft med verdi B indirekte berørt av vannkraftutbygging gjennom redusert vannføring. I tillegg er det i Klæbu kommune registrert ytterligere seks bekkekløfter i elver som renner ut i Selbusjøen, herunder én bekkekløft med verdi A og fem med verdi B. Samtlige bekkekløfter er i dag uberørte, men det er gitt konsesjon til bygging av kraftverk i Rangåa.

NVEs vurdering

En gjennomgang av registrerte bekkekløfter i Selbu og Klæbu med avrenning til Selbusjøen viser at én (verdi B) av åtte registrerte bekkekløfter i Selbu kommune i dag er berørt av vannkraftutbygging. Av bekkekløftene i Klæbu med avrenning til Selbusjøen er samtlige i dag urørte av vannkraftutbygging, men det ble i 2012 gitt konsesjon til bygging av Rangåa kraftverk i Rangåa. Utbyggingen vil i så fall berøre en bekkekløft av regional verdi (B). Det foreligger per i dag ingen søknader om vannkraftutbygging i øvrige elver med registrerte bekkekløfter i disse to kommunene med unntak av Garbergelva.

I forbindelse med behandlingen av søknader om bygging av Brunga, Rangåa og Tangvella småkraftverk i 2012, alle med avrenning til Selbusjøen, ble Sweco på oppdrag fra NVE bedt om å vurdere samlet belastning på naturtypen bekkekløft med tilhørende rødlistede arter. Søknadene om bygging av Brunga og Tangvella kraftverk ble avslått av hensyn til biologisk mangfold, mens det ble gitt tillatelse til bygging av Rangåa kraftverk.

Dersom Prestfossan kraftverk i Garbergelva blir bygget, vil tre av totalt 14 registrerte bekkekløfter i Selbu og Klæbu med utløp i Selbusjøen være berørt av vannkraftutbygging. Av de registrerte bekkekløftene i tabell 1 under er langt de fleste av høyere verdi enn bekkekløfta som vil bli berørt av en eventuell bygging av Prestfossan kraftverk i Garbergelva. Det er NVEs syn at samlet belastning på naturtype bekkekløft i Selbu og området rundt Selbusjøen i dag er lav og godt innenfor det vi mener er akseptabelt. Vi er heller ikke av den oppfatning at en eventuell utbygging av Prestfossan kraftverk vil føre til ytterligere samlet belastning av særlig betydning.

Hensynet til naturtypen bekkekløft, både lokalt og sett i lys av områdets samlede belastning, vil ikke ilegges avgjørende vekt i konsesjonsspørsmålet.

Bekkekløft	Verdi	Berørt	Kommune
Garbergelva	C	Omsøkt	Selbu
Råna	A	Nei	Selbu
Rotla	B	Nei	Selbu
Kalvåa nedenfor Åsvollen	A	Nei	Selbu
Kalvåa nederst	B	Ja	Selbu
Nåla V for Gravtjern	C	Nei	Selbu
Aftretsvollen-Renåa	B	Nei	Selbu
Hornåa	B	Nei	Selbu
Sidekløft vis-a-vis Stordalen	B	Nei	Klæbu
Tangvella nederst	B	Nei	Klæbu
Tangvella	B	Nei	Klæbu
Rangåa	B	Nei (men konsesjon)	Klæbu
Dånnøyelva nedre	A	Nei	Klæbu
Brunga	B	Nei	Klæbu

Tabell 1 - Oversikt over registrerte bekkekløfter i Selbu og bekkekløfter i Klæbu med avrenning til Selbusjøen. Tabellen viser verdi samt status berørt/uberørt per september 2017. Data er hentet fra Naturbase, Bekkekløftprosjektet (Biofokus, 2007) og Sweco notat 'Vurdering av samlet belastning på storørret og verdifulle naturtyper ved bygging av Tangvella, Brunga og Rangåa kraftverk' (2010) utarbeidet i forbindelse med NVEs konsesjonsbehandling av Tangvella, Brunga og Rangåa kraftverk i Selbu og Klæbu kommuner.

Fossesprøytsone

Fossesprøytsoner er kantsoner ved fosser som har en så høy vannføring eller fall at det dannes et stabilt fuktig miljø for vegetasjon. Sonen kan gi grunnlag for mosevegetasjon på stein og berg (fosseberg) eller for rikere plantesamfunn med gress og urter (fosse-eng) der hvor det er etablert et jordsmonn. Fossesprøytsoner er sjeldne og knyttet til de litt større fossene på Vestlandet, Nord-Norge og sentrale fjellstrøk. Truslene mot naturtypen er først og fremst fraføring av vann som resultat av vannkraftutbygging.

Prestfossan kraftverk vil fraføre vann fra tre fossesprøytsoner; Stor-Prestfossen, Prestfossen og Kinnbyttfossen, alle med lokal verdi (C). Samtlige fossesprøytsoner ligger innenfor den avgrensede naturtypen bekkekløft tidligere omtalt i dette vedtaket. Lokaliteten ved Prestfossen har en relativt god forekomst av kalkkrevende karplanter som indikerer rikere jordsmonn og grunnlag for krevende lav og mosearter.

Ifølge biomangfoldrapporten (Rapport 23/2007) som følger søknaden vil det etter en utbygging som omsøkt, spesielt i perioder med lav vannføring, være krevende å opprettholde fuktmiljøet knyttet til fossesprøytsone. Det konkluderes likevel med at slipp av tilstrekkelig minstevannføring vil kunne sikre at naturtypen opprettholdes som fuktmiljø. Rapporten konkluderer med at en utbygging vil gi middels negativ konsekvens for prioriterte naturtyper, herunder fossesprøytsoner. Det ble ikke funnet rødlistede arter innenfor lokalitetene, men potensialet for at slike finnes vurderes som middels.

Sweco-notat vedlagt oppdatert søknad konkluderer med at endret slukeevne i kraftverket fra opprinnelig søknad ikke vil endre omfang og konsekvensgrad for biomangfold tilknyttet vassdraget. Planene med lavere, relativ slukeevne og slipp av minstevannføring om vinteren vil ifølge notatet være positivt for det vanntilknyttede biologiske mangfoldet i elven.

En utbygging som omsøkt vil redusere vannføringen like nedstrøms inntaket i Garbergelva med om lag 54 %. I et middels år vil det være overløp over dammen i 90 dager i året, mens kraftverket ikke vil være i drift 45 dager i året. I tillegg bidrar et betydelig restfelt på 32 km² med et uregulert tilsig på 3,64 m³/s. Bidraget fra restfeltet tilsvarer 58 % av dagens vannføring målt ved kraftstasjonen. Minstevannføringen er planlagt til 0,6 m³/s om sommeren (1.5-30.9) og 0,15 m³/s resten av året. 0,6 m³/s er ca. 36 % høyere enn 5-persentil sommer og 0,15 m³/s svarer til 5-persentil vinter.

NVE ser at redusert vannføring på omsøkt elvestrekning i Garbergelva vil redusere fossesprøyt fra elv og foss, og at dette trolig vil påvirke forholdene for fuktighetskrevende arter og dermed også artssammensetning i fossesprøytonene på utbyggingsstrekningen. Samtidig mener vi at overløp og relativt høy minstevannføring i vekstsesongen i tillegg til bidraget fra restfeltet i tilstrekkelig grad vil kunne bidra til at bekkekløfta og fossesprøytonenes funksjon som naturtyper opprettholdes.

NVE avsto første halvår 2017 søknad om bygging av Råna kraftverk i Selbu kommune, delvis av hensyn til naturtype fossesprøytsone med verdi A. I juni 2013 avsto vi søknad om bygging av Tangvella kraftverk i Tangvella med utløp til Selbusjøen, også delvis av hensyn til en naturtypeforekomst med fossesprøytsone av A-verdi. Både Råna og Tangvella er i dag uberørt av vannkraftutbygginger. Vi merker oss at fossesprøytonene i Tangvella og Råna er uberørte og av betydelig høyere verdi enn forekomstene i Garbergelva.

Hensynet til naturtypen fossesprøytsone av lokal verdi, og sett i lys av områdets samlede belastning, vil ikke ilegges avgjørende vekt i konsesjonsspørsmålet.

Høgstaudegranskog

Høgstaudegranskog utvikles på svært næringsrike lokaliteter med god fuktighet, særlig der grunnvann trenger opp i overflaten. Høgstaudegranskog er ført opp som hensynskrevende i oversikten over truede vegetasjonstyper i Norge.

Det er registrert en forekomst med høgstaudegranskog fra nedre del av Prestfallene og fram til ca. 500 meter oppstrøms samløpet med Elvåa. Forekomsten har svært gode produksjonsforhold og er derfor viktig for skogbruket. Utformingen av skogen er ifølge Rapport 23/2007 som følger søknaden mer avhengig av det fuktige siget nedover dalsidene enn av selve Garbergelva.

Det er i hovedsak etablering av nedgravd rørgate i øvre del av planområdet samt adkomstveier til inntaksmagasinet og kraftstasjonen som i størst grad vil berøre høgstaudegranskog. Foruten direkte arealtap vil en utbygging kunne føre til indirekte skade på denne skogstypen ved at det fuktige siget nedover dalsidene blir endret. For å redusere den negative påvirkningen av utbyggingen på vegetasjonstypen, har tiltakshaver utviklet utbyggingsalternativ 3 med øvre del av vannveien i tunell.

NVE merker seg at utbyggingsalternativ 3 med øvre del av rørgata i tunell vil redusere inngrep i naturtype høgstaudekog. Vi har likevel ikke ilagt hensynet til denne lokaliteten avgjørende vekt i konsesjonsspørsmålet.

Arter

Det ble ikke påvist rødlistede lav- og mosearter innenfor influensområdet til Prestfossan kraftverk, men gjort funn av kalk- og fuktikrevende lav og mosearter. Potensialet for funn av rødlistede lav- og mosearter på utbyggingsstrekningen vurderes som middels.

Fagrapportene som følger søknaden konkluderer med at en utbygging som omsøkt vil ha middels negativ påvirkning på fuktighetskrevende lav- og mosearter langs utbyggingsstrekningen. Spesielt i

perioder med naturlig lav vannføring vil det være vanskelig å opprettholde fuktmiljøet knyttet til naturtypene bekkeløfter og fossesprøytsoner. Tilsig fra restfeltet og omsøkt minstevannføring vurderes i tilstrekkelig grad å kunne ivareta det vesentligste av artsmangfoldet av lav- og mosearter.

Fugle- og pattedyrfaunaen i planområdet er ifølge søknaden middels rik og består av arter som er vanlige i landsdelen. Det er imidlertid registrert oter (VU) og fossekall i tilknytning til vassdraget. Hare, lirype og hønehauk, alle i rødlistekategori NT, bruker området. Gaupe, jerv og brunbjørn, alle rødlistet i kategori EN streifer gjennom området. Redusert vassføring i Garbergelva vil kunne forverre situasjonen for fossekall og oter. Støy og aktivitet knyttet til anleggsarbeidet og annen ferdsel/aktivitet som følge av tiltaket vil generelt virke negativt inn på fugle- og dyrelivet. Yngleperioden er den mest kritiske perioden.

NVE mener at slipp av tilstrekkelig minstevannføring fra inntaket vil bidra til å opprettholde leveområdene for oter, fossekall og de fleste andre organismegrupper nært knyttet til elvestrengen. Vi merker oss imidlertid at merker seg at utbyggingen vil ha middels negativ påvirkning på fuktighetskrevende lav- og mosearter tilknyttet bekkeløft og fossesprøytsoner. Vi merker oss også at det er et potensiale for rødlistede lav- og mosearter tilknyttet disse lokalitetene. Vi mener likevel at overløp og relativt høy minstevannføring i vekstsesongen i tillegg til bidraget fra restfeltet i tilstrekkelig grad vil kunne bidra til å opprettholde det vesentligste av artsmangfoldet for lav- og mosearter.

Hensynet til sårbare og truede arter har ikke vært avgjørende for konsesjonsspørsmålet i denne saken.

Akvatisk miljø

Storørretstammene i Norge er av nasjonal interesse, jf. DN-håndbok 15. De ulike stammene representerer store biologiske og kulturelle verdier som det er viktig å bevare. I 1997 publiserte DN en utredning med tittelen "*Forslag til forvaltningsplan for storørret*". I følge denne utredningen er gyteplassene og oppvekstområder til de fleste storørretstammene redusert eller ødelagt ved inngrep som kraftreguleringer, forbygninger, kanaliseringer, forurensning, jordvanning med mer. Vern av storørretens gyte- og oppvekstområde er ifølge utredningen det viktigste tiltaket for å bevare og/eller restaurere storørretstammene.

Nedre del av Garbergelva er gyte- og oppvekstområde for storørret fra Selbusjøen, og er vurdert som middels til stor verdi for fisk grunnet potensielle gyte- og oppvekstområder. Garbergelva har i utgangspunktet stor verdi i nedre del, men bestanden er påvirket av konkurranse fra ørekyte og til dels gjedde. En fiskeundersøkelse foretatt av Sweco på oppdrag fra Selbusjøen grunneierlag i 2012 (Berger, 2012) viste at ørekyta dominerte over ørret i nedre del av vassdraget. Undersøkelsen ble gjort på bakgrunn av et tidligere forprosjekt om etablering av fiskesperrer for å hindre oppvandring av ørekyte og gjedde til viktige gyteområder for ørret og storørret fra Selbusjøen i Garbergelva.

Tidligere undersøkelser i Selbusjøen viser at Nea med sideelver, Garbergelva, Renåa og Tømra var de viktigste gyteelvene for ørret, og Nea hadde størst betydning for storørret (Langeland, 1976). Senere har reguleringer i Nea med sideelva Rotla redusert betydningen av Nea som gyteelv for storørret betydelig. Etablering av ørekyte og senere gjedde i Selbusjøen har ført til at naturlig rekruttering i tilløpselvene, spesielt i Nea, har fått mindre betydning, og tap som følge av redusert naturlig rekruttering opprettholdes gjennom omfattende årlige utsettinger (Arnekleiv m.fl. 2006). Garbergelva er etter Nea den nest største tilløpselven til Selbusjøen, og er i dag sammen med de mindre elvene Hornåa, Tangvella og Tømra foreløpig ikke berørt av vannkraftutbygging. Summen av belastning på Nea og Rotla øker betydningen av de uregulerte vassdragene.

Kjeldstadfossen fungerer i dag som naturlig vandringshinder for Storørret fra Selbusjøen. Elvelevende, stasjonær ørret er eneste fiskeart oppstrøms Kjeldstadfossen og på omsøkt utbyggingsstrekning. Den stasjonære ørretbestanden anses ikke i seg selv som viktig, men har betydning for oter tilknyttet vassdraget. Omsøkt elvestrekning vurderes derfor som av liten til middels verdi for akvatisk biologisk mangfold. Biomangfoldrapporten som følger søknaden anbefaler bygging av terskler i elveløpet for å ivareta leveområder for stedegen ørret og dermed også for oter, på omsøkt elvestrekning i Garbergelva.

Ifølge de faglige vurderingene som følger søknaden er det lite sannsynlig at områdene nedenfor Kjeldstadfossen vil bli påvirket av anleggsaktivitet i planområdet til Prestfossan kraftverk. Det anses også som usannsynlig at områdene nedstrøms Kjeldstadfossen vil bli påvirket ved en eventuell driftstans i kraftverket da det er om lag 7 km mellom kraftstasjonen og vandringshinderet, og det kommer inn et betydelig restfelt rett oppstrøms kraftstasjonen. Det konkluderes derfor med at utbyggingen vil ha liten negativ påvirkning på gyte- og oppvekstområder for storørret i nedre del av vassdraget.

Fylkesmannen mener at det må settes krav om fiskepassasje som hindrer at fisk går i turbinen. De ber også om at det settes krav om andre tiltak som hindrer at fisk i alle livsfaser skades.

NVE støtter seg til de fiskefaglige rapportene utarbeidet for Garbergelva, og er av det syn at et elvekraftverk som omsøkt i Prestfossan kraftverk ikke vil påvirke de leveområdene som i dag er tilgjengelige for storørret i Garbergelva. Vi kan ikke se at det vil være nødvendig med omløpsventil i et eventuelt kraftverk tatt i betraktning avstanden mellom planlagt inntak og vandringshinderet samt et relativt stort restfeltet. Vi kan heller ikke se at det skulle være nødvendig med særlige tiltak for nedvandrende fisk.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Prestfossan kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, tilleggsrapport om storørret, elvemusling, lav- og moseflora utarbeidet av Sweco, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 8.9.2017. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Prestfossan kraftverk finnes det en bekkekløft og tre fossesprøytsoner, alle av lokal verdi (C). Det er også registrert en relativt stor lokalitet med høgstaudegranskog. Av rødlistede arter er det registrert oter (VU), hønsehauk (NT), hare (NT) og lirype (NT) innenfor influensområdet. Gaupe (EN), jerv (EN) og brunbjørn (EN) streifer gjennom området. Det er observert fossefall langs omsøkt elvestrekning. Det er ikke registrert rødlistede karplaneter, lav- og mosearter innenfor planområdet, men gjort funn av kalk- og fuktlovenne lav- og mosearter i tilknytning til naturtype fossesprøytsone. Ifølge fagutredningene som følger søknaden er det middels potensiale for rødlistede lav- og mosearter innenfor influensområdet til Prestfossan kraftverk.

En eventuell utbygging av Garbergelva vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt vilkår om at det slippes tilstrekkelig minstevannføring som opprettholder fuktmiljøene tilknyttet elvemiljø, bekkekløft og fossesprutsoner langs omsøkt strekning.

NVE har også sett påvirkningen fra Prestfossan kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Prestfossan kraftverk vil berøre en bekkekløft og tre fossesprøytsoner, alle med lokal verdi (C). Rødlistede dyre- og fuglearter som benytter seg av influensområdet vil ikke bli nevneverdig berørt av tiltaket.

NVE har foretatt en vurdering av samlet belastning på naturtype bekkekløft i elver som drenerer til Selbusjøen. Dersom Prestfossan kraftverk i Garbergelva blir bygget, vil omlag 20 % av de registrerte bekkekløftene i Selbu og Klæbu med utløp i Selbusjøen være berørt av vannkraftutbygging. Av totalt 14 registrerte bekkekløfter er langt de fleste av høyere verdi enn bekkekløfta som vil bli berørt av en eventuell bygging av Prestfossan kraftverk i Garbergelva. Det er NVEs syn at samlet belastning på naturtype bekkekløft i Selbu og området rundt Selbusjøen i dag er moderat og innenfor det vi mener er akseptabelt.

NVE avsto første halvår 2017 søknad om bygging av Råna kraftverk i Selbu kommune, delvis av hensyn til naturtype fossesprøytsone med verdi A. I juni 2013 avsto vi søknad om bygging av Tangvella kraftverk i Tangvella med utløp til Selbusjøen, også delvis av hensyn til en naturtypeforekomst med fossesprøytsone av A-verdi. Både Råna og Tangvella er i dag uberørt av vannkraftutbygginger.

Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

NVE merker seg at det er middels potensiale for rødlistede mose- og lavararter innenfor influensområdet. Det er ikke gjort funn av rødlistede arter, men av kalk- og fuktighetskrevede arter. Vi legger til grunn at det er foretatt to befaringer og naturfaglige undersøkelser i tiltaksområdet, hvorav den siste hadde spesielt fokus på moser- og lav i bekkekløft og fossesprøytsoner. Etter NVEs vurdering foreligger det nå tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap

Deler av planområdet til Prestfossan kraftverer betydelig påvirket av hogst og ungskogfelt, spesielt i de vestlige områdene og på steder som ligger et stykke unna vannstrengen. Det finnes flere traktorveier i forbindelse med hogstfeltene. På Stolvollen felleseter beiter storfe på innmark. Noe lenger øst ligger setra Prestfossan. Rundt inntaksområdet og langs Stor-Prestfossen og Prestfossen og ett stykke opp fra elveløpet på sørsida av vassdraget, går en skogsbilveg.

Prestfossan kraftverk har planlagt inntak rett oppstrøms Stor-Prestfossen (kote 465). Herfra skal vannet føres i nedgravd rørgate, eventuelt tunell i øvre del, ned til kraftstasjonen med utløp i elva 100 meter nedenfor samløpet med Elvåa på kote 287.

Alternativ 3 innebærer en løsning med kombinert tunell og nedgravd rør, hvorav første halvdel av rørgata legges i tunell frem til Storvollen felleseter og siste halvdel graves ned og fortsetter i samme trasé som i hovedalternativet. Alternativ 3 vil medføre færre landskapsinngrep i øvre halvdel av vannveien, men større inngrep i form av massedeponi og midlertidig riggområde nær tunnelpåhugg.

Selve kraftstasjonsbygget vil bli liggende dypt i elvedalen og være relativt lite synlig i landskapet. Røret legges i grøft som vil føre til sår i landskapet under anleggsperioden. En stor del av strekningen er imidlertid skogbevokst. Skogen i rørtraseen vil måtte hogges og arealet direkte over røret vil ikke kunne revegeteres med storvokst skog. Generelt vil virkningene i landskapet være størst under og rett etter anleggsperioden, for så å avta etter hvert som de berørte arealene vokser til.

Ifølge søknaden er negative effekter for landskapet først og fremst knyttet til inntaksområdet og redusert vannføring i elven mellom inntak og kraftstasjon. Inntaksdammen er bevisst lagt ca. 50 m oppstrøms Stor-Prestfossen for å gjøre den mindre synlig i landskapet. Selve inntaksbassenget vil likevel bli et godt synlig element i landskapsbildet.

Bilde 1 - Stor-Prestfossen med vannføring ca. 5 m³/s. Bildet er hentet fra konsesjonssøknaden.

Flere høringsparter trekker frem betydningen av fossene for landskapsverdien i området. Fylkesmannen og Naturvernforbundet ber NVE legge vekt på helheten i det sammenhengende landskapet langs Garbergelva, med nasjonalpark og naturreservat i øvre deler, og naturverdier og fosselandskap i nedre del. Fylkesmannen beskriver omsøkt parti i Garbergelva som en fin inngangsport til nasjonalparken oppstrøms. Naturvernforbundet uttaler at Garbergelva står på deres liste over topp-tolv-elver i Norge som bør bevares urørte¹.

¹ Naturvernforbundet, 2013, *Vill, vakker og fornybar?*

https://naturvernforbundet.no/getfile.php/1353622/Bilder/Natur/vassdrag/vassdragsbrosjyre_ferdig_skjerm.pdf

Sør-Trøndelag fylkeskommune ber om at det ved en utbygging av Prestfossan kraftverk blir satt vilkår som sikrer en skånsom utbygging i terrenget og en minstevannføring som bevarer fossene som landskapselementer. De ønsker også at det i tilknytning til en utbygging blir tilrettelagt for stopp og rasting ved fossefallene.

Bilde 2 – Prestfossen. Bildet er hentet fra konsesjonssøknaden.

NVEs vurdering

Det er flere markerte fosser på omsøkt elvestrekning, hvorav Stor-Prestfossen, Prestfossen og Kjinnbyttfossen er merket av i NVEs kartgrunnlag. Samtlige vil bli berørt ved en utbygging av Prestfossan kraftverk. Landskapet er relativt åpent i området mellom inntaket ved Stor-Prestfossen og ned mot Prestfossen om lag 250 meter lenger nede i elvedalen. Nedenfor Prestfossen blir elvedalen trangere og dypere. Ved Kinnbyttfossen, om lag 900 meter nedstrøms Prestfossen, går elva gjennom et trangt og lite tilgjengelig juv. Elvedalen åpner seg først i området hvor Elvåa renner inn i Garbergelva fra sør.

NVE er enig i søkers vurdering av at de hovedsakelig er dam- og inntaksområdet samt redusert vannføring i øvre del av tiltaksområdet, og spesielt gjennom Stor-Prestfossen og Prestfossen, som representerer de største negative virkningene på temaet landskap i denne saken. Det er også dette området som er mest åpent for innsyn og som benyttes oftest i friluftlivssammenheng.

Det er planlagt en ca. 3 m høy og 50 m lang gravitasjonsdam i betong rett oppstrøms Stor-Prestfossen. I forlengelse av denne skal det bygges en lav fyllingsdam med en lengde på 30-40 m på søndre elvebredd. Dammen innebærer en heving av naturlig vannstand i elven med 2-3 m ved damstedet. Inntaksbassenget får et volum på om lag 35.000 m³.

Dam og inntak er ifølge søknaden planlagt ca. 50 meter oppstrøms Stor-Prestfossen for å gjøre den mindre synlig i landskapet. NVE er av den oppfatning at både dam og inntaksbasseng likevel vil bli godt synlige i landskapsbildet, men begrenset til det lokale. I området hvor rørgata er planlagt ført ut fra dammen ligger det en naturlig høyde i terrenget. Utføring av rørgata gjennom denne vil kunne medføre et betydelig sår i landskapet. Til tross for utfordringene rundt temaet landskap i dam- og inntaksområdet mener NVE at de negative virkningene kan reduseres til et akseptabelt nivå dersom det settes vilkår om at dammen bygges så lav som mulig, og det rettes et generelt fokus mot skånsom utbygging og god landskapstilpasning.

NVE er enig i at fosser og stryk på utbyggingsstrekningen i Garbergelva er mektige og flotte i perioder med høy vannføring i elven. Vi merker oss også at verdien av fossene for landskapsbildet først og fremst er av lokal verdi, og at elven i all hovedsak renner skjult i landskapet på strekningen mellom Prestfossen og Kjinnbyttfossen. Det er således på strekningen mellom inntak og rett nedstrøms Prestfossen landskapsverdien vil etter vårt syn bli mest redusert.

Bilde 1 over viser Stor-Prestfossen med vannføring på om lag $5 \text{ m}^3/\text{s}$. Bildet viser en foss med god visuell verdi. Ifølge de hydrologiske beregningene som følger søknaden overstiger gjennomsnittlig vannføring gjennom Stor-Prestfossen ved dagens situasjon $5 \text{ m}^3/\text{s}$ fra april til slutten av juni og sporadisk ved høstflommer. Ved en utbygging som omsøkt vil perioden med $5 \text{ m}^3/\text{s}$ gjennom fossen sommerstid reduseres med om lag én måned i et middels år. Forsommeren vil fortsatt preges av flom, og det visuelle inntrykket av fossen vil i liten grad endres. Mot de tørrere perioder midtsommers (juni-juli) vil elven nedstrøms inntaket imidlertid preges av mindre vann enn normalt, og fossene vil oppleves som vesentlig tørrere enn før. Deretter vil elven i større grad ha en vannføring som nærmer seg foreslått minstevannføring.

En utbygging som omsøkt vil redusere vannføringen gjennom Stor-Prestfossen og Prestfossen på berørt strekning. NVE merker seg at fossene i størst grad vil bli merkbart reduserte i om lag én måned om sommeren hvor området trolig også mest hyppig benyttes i friluftlivssammenheng, men også i litt mindre grad i øvrige perioder. I tørre perioder midtsommers vil utbyggingen i mindre grad utgjøre en visuell forskjell. NVE merker seg også at det er foreslått å slippe en minstevannføring på 600 l/s (mer enn 5-persentilen) om sommeren og 150 l/s resten av året, og at utbyggingsplanene representerer en relativt lav utbyggingsgrad sammenlignet med andre elvekraftverk i denne størrelsesordenen. Videre mener vi at de negative landskapsvirkningene i dam- og inntaksområdet vil være akseptable gitt at det settes krav om at dammen bygges så lav som mulig, og det rettes et generelt fokus mot skånsom utbygging og god landskapstilpasning i dette området.

Bilde 3 - Stor-Prestfossen med lav vannføring på ca. 1 m³/s. Bildet er hentet fra konsesjonssøknaden.

NVE merker seg at Fylkesmannen med flere ber om at det blir lagt vekt på helheten i det sammenhengende landskapet langs Garbergelva, med nasjonalpark og naturreservat i øvre deler, og naturverdier og fosselandskap i nedre del. Fylkesmannen beskriver omsøkt parti i Garbergelva som en fin inngangsport til nasjonalparken oppstrøms.

Garbergelva ble vurdert for vern i Verneplan III og IV og ble ikke vernet med henvisning til at verneinteressene måtte avklares gjennom etablering av Skarvan-Roltdalen nasjonalpark og konsesjonsbehandling. I Supplering av Verneplan for vassdrag var NVE av den oppfatning at vesentlige verdier i vassdraget er ivaretatt gjennom vern etter naturvernloven, og at da planlagte Skarvan-Roltdalen nasjonalpark ville kunne ivareta vassdragets mest urørte område. Området mellom naturreservatet og utløpet i Selbusjøen ble beskrevet som kulturpåvirket. NVE anbefalte av denne grunn ikke vern av vassdraget i Verneplan for vassdrag. Stortinget sluttet seg til denne vurderingen.

NVE er enig med Fylkesmannen i at Garbergelva oppstrøms omsøkt elvestrekning er i en særstilling ved at den renner gjennom nasjonalpark og naturreservat. Vi merker oss likevel at nå omsøkt strekning i Garbergelva tidligere er vurdert for vern tre ganger tidligere uten å bli omfattet av vern. Vi støtter oss også til vår tidligere vurdering om at langt de største urørte områdene, natur- og landskapsverdiene i vassdraget er ivaretatt i kraft av Skarvan-Roltdalen nasjonalpark og Stråsjøen-Prestøyen naturreservat oppstrøms tiltaksområdet. Omsøkt strekning i Garbergelva inneholder natur- og landskapsverdier, men NVE er ikke enig i at disse er av en slik art at elva i seg selv automatisk bør skånes mot en utbygging. Vi merker oss også at Fylkesmannen hvis fagområder blant annet omfatter natur og landskap heller ikke har funnet grunnlag for å fremme innsigelse mot planene grunnet hensynet til disse verdiene.

Utbyggingsalternativ 3 med tunnell vil medføre færre landskapsinngrep i øvre halvdel av vannveien. Vi ser likevel også at dette alternativet vil medføre større inngrep enn hovedalternativet i form av

massedeponi og midlertidig riggområde nær tunnelpåhugg. NVE har ikke lagt avgjørende vekt på landskapsinngrep forbundet med etablering av rørgate i øvre halvdel av tiltaksområdet.

NVE legger virkninger for landskap, herunder fossellandskap, til vår samlede vurdering av ulemper for private og allmenne interesser. Gitt samfunnsnyttene en utbygging i denne størrelsesordenen (34 GWh) vil føre med seg, har hensynet til temaet landskap ikke hatt avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Friluftsliv og brukerinteresser

Tiltaksområdet til Prestfossan kraftverk faller inn under det kartlagte friluftsområde *Hersjøen/Børsjøen* med verdi *viktig*. Området beskrives som skogsterreng med spredt hyttebebyggelse og utfartsområde fra disse, hovedsakelig med lokal verdi for beboere og hytteeiere. Området scorer høyt på bruksfrekvens og tilgjengelighet. Rett oppstrøms planlagt inntak for Prestfossan kraftverk ligger det kartlagte friluftsområdet *Skarven og Roltdalen* med verdi *svært viktig*. Området beskrives som store turområder med tilrettelegging, og omfatter Skarven og Roltdalen nasjonalpark samt Stråsjøen-Prestøyan naturreservat. Området scorer høyt på opplevelseskvaliteter, symbolverdi, bruksfrekvens, tilrettelegging, kunnskapsverdier og inngrepsfrihet.

Innenfor planområdet til Prestfossan kraftverk er det tilrettelagt for friluftsliv omkring inntaksområdet og langs Stor-Prestfossen og Prestfossen gjennom skilting og opparbeiding av rasteplasser og stier. En av stiene starter ved Fossansetra. Friluftslivet begrenser seg ifølge konsesjonssøknaden til vår, sommer og høst. Jakt, bærplukking og noe fiske er ifølge Selbu kommune viktige aktiviteter. Hytteområdet Vekta ligger rett nord-øst for inntaket. Fisket i området utøves ifølge søknaden først og fremst av hytteeierne og foregår for det meste i innsjøene. Utbyggingen antas i liten grad å berøre disse aktivitetene.

Det er kun Storvollen felleseter som blir direkte berørt av tiltaket. Her vil vannveien krysse et beiteområde rett sør for seteren. Området vil bli restaurert tilbake til beitemark i etterkant av en eventuell anleggsperiode.

Deler av Garbergelva nyttes i dag til elvepadling. Ifølge Elveguide² kan elven padles fra sent i april til midten av juni, og ved høstflom. Elven beskrives som en meget fin og variert padleelv med lange sklier, høye og lave fosser, fine strekninger med naturslalåm og morsomme rodeo/lekeplasser. Elven beskrives som velegnet for viderekommende padlere som ønsker en utfordring. For at elva skal være morsom å padle er det nødvendig med høy vannføring.

Ifølge Trondhjems Kajakklubb (TKK) og NTNUI padlegruppa er Garbergelva padlbar mellom Vekta og Langli. De uttaler at Garbergelva er en av de lokale elvene som er lett tilgjengelig for padlere fra Trondheim, og en av få elver øst for Trondheim som har stor padlemessig verdi. De anslår at 50-100 padlere bruker elva årlig. Elvepadler Geoff McDonald uttaler at Garbergelva padles av erfarne padlere fra TKK, Stjørdal Kajakklubb, NTNUI padlegruppe og internasjonale padlere.

TKK og NTNUI padlegruppa skriver i sin uttalelse til planendringssøknaden at strekningen fra Vekta og om lag 800 meter nedover elven er padlebar, men ikke padles ofte da strekningen er ganske kort. Fra og med noe oppstrøms inntaksområdet til Prestfossan kraftverk og ned til Kjinnbyttfossen beskrives elven som ikke padlbar. Strekningen mellom Kjinnbyttfossen og Kjeldstad er derimot en god padlestrekning, og beskrives i uttalelsen som Trøndelags kanskje beste padleopplevelse.

² <http://elveguide.netrunner.nu/guider/soer-troendelag/garbergselva-iii-vi>

Elveguide beskriver deler av denne strekningen (mellom Bødalen og Kjeldstadfossen) som en god padleopplevelse med mest krevende forhold i øvre del. Om lag halvannen kilometer nedstrøms Bødalen går elven i dropp med enkelte partier med naturslalom. Strekningen inneholder ifølge Elveguide en rekke fine lekeplasser.

TKK, i samarbeid med initiativtaker Guro Bratbakk, har satt i gang prosjekt for rehabilitering av rusmisbrukere, hvor de får et grunnkurs i elvepadling, og i tillegg blir inkludert i det sosiale elvemiljøet TKK tilbyr. De uttaler at ekstremспорт har hatt god effekt på mange som sliter med rusmisbruk, og uthever viktigheten av å ha en noe mer avansert elv som Garbergelva tilgjengelig.

TKK, NTNU-Padlegruppa og to privatpersoner som padler i Garbergelva er imot utbyggingen som vil berøre om lag 1 km av den totalt 5 km lange padleruta mellom Kjinnbyttfossen og Kjeldstad. TKK uttaler at svært mange gode padleelver i Norge allerede er bygget ut, og uttrykker et ønske om at også framtidige generasjoner skal ha tilgang på fine padleopplevelser i sitt nærmiljø. Dersom det likevel blir gitt konsesjon til bygging av Prestfossan kraftverk forutsettes det at sprengstein og trær ikke havner i elva, og at kraftverksutløpet ikke medfører unødvendige hindringer for padlere i elva.

Søker uttaler at det kun er strekningen mellom Kinnbyttfossen og kraftverksutløpet som vil berøres av en utbygging, og at det trolig også etter en utbygging tidvis vil være mulig å padle når vannføringen i elva er høy og det er mye overløp over dammen.

NVEs vurdering

Vi merker oss at de mest brukte friluftsområdene langs vassdraget befinner seg ovenfor planområdet til Prestfossan kraftverk. Dette kommer også frem i form av det kartlagte friluftsområdet *Skarven og Roltdalen* (svært viktig) som er avgrenset i området oppstrøms planområdet.

NVE mener at det hovedsakelig er øvre del av vassdraget, i områdene som er vernet i form av naturreservat og nasjonalpark, som inneholder de største natur- og brukerverdiene. Videre er vi av den oppfatning at det under temaet friluftsliv og brukerinteresser hovedsakelig er padleinteressene som vil berørt ved en eventuell utbygging i Garbergelva. Vi merker oss at en utbygging som omsøkt kun vil berøre 1 km av den totalt 5 km lange padleruta mellom Kjinnbyttfossen og Kjeldstad, og at det fortsatt vil være mulig å padle berørt strekning i perioder med flømvannføringer forsommer og høst. Øvrige hensyn til padlerne, herunder å unngå utrasing av stein og trær i elven i en eventuell anleggsfase, vil bli ivaretatt i detaljplanen.

NVE legger virkninger for friluftsliv og brukerinteresser til vår samlede vurdering av ulemper for private og allmenne interesser. Hensynet til friluftsliv og brukerinteresser har likevel ikke hatt avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet i denne saken.

Søknad om bygging av Prestfossan kraftverk har vært på høring i to runder, og NVE har mottatt uttalelser fra Trondhjems Kajakklubb, NTNUI padlegruppa samt to privatpersoner som benytter elven aktivt til padling. NVE vurderer temaet padling i denne saken tilstrekkelig opplyst.

Reindrift

Utbyggingsområdet ligger innenfor Essand reinbeitedistrikt. Distriktet strekker seg over kommune Stjørdal, Meråker, Selbu og Tydal. Distriktet har 9 sidaandeler med et fastsatt reintall på 4500 i vårflokk. Essand er et helårsdistrikt, men blir hovedsakelig brukt som vår-, sommer- og høstbeitedistrikt. Vinterbeitene i området er ikke optimale, og Femund reinbeitedistrikt benyttes derfor som hovedvinterbeite. Noe rein blir igjen i Essand avhengig av snøforhold. Reinbeitedistriktet benytter

også beiteområder på svensk side av riksgrensen. Området omkring Skarpdalen er reinbeitedistriktets kjerneområde.

Distriktet har mistet større beitearealer ved en rekke oppdemminger, og presses av hyttebebyggelse og skogsveier. I tillegg er det store friluftsverdier i området og dermed også et stort stinett. I tillegg blir reindrifta påvirket av annen organisert og uorganisert ferdsel, som f.eks. sykkelritt, toppløp og flere nye snøskuterløyper.

Fra Tydal går det en kraftlinje gjennom Skarpdalen til Finnkoisjøen (distribusjonsnett) og en rett vest for Essandsjøen mot Sverige (sentralnett). I tillegg går både sentral-, regional- og distribusjonslinjer langs distriktets grenser. Oppdemming av Essandsjøen (1970), Vessingsjøen (1959), Sellisjøen (1964), Fossvatna (1993), Finnkoisjøen (1970) og delvis også Selbusjøen (1949) og Stuggusjøen (1966) har beslaglagt større områder som tidligere var beiteområder. Reinbeitedistriktets grense mot sør går langs elvene Tya og Nea, hvor mange vannkraftverk er bygget ut. Disse er i hovedsak bygd ut nær bebyggelse, noe som gjør områdene mindre attraktive for reinen. I tillegg er de største kraftverkene bygget med tunnel som vannvei, som minimerer påvirkningen på reinen. Dette gjelder også en overføring av vann i Meråker kommune til Meråker kraftverk.

Det er også bygget enkelte småkraftverk innenfor distriktets grense. Av små- og minikraftverk er Holmbekken (1997), Julfoss, Seteråa (2006) og Halvdagsåa (2007) bygget ut, mens Væla, Kvennbekken, Sternesbekken, Fuldsetbekken, Sagelva, Gudåa, Møåa og Styttåa kraftverk er gitt konsesjon eller vurdert konsesjonsfrie, uten at byggearbeidet foreløpig er påbegynt. Kraftverkene som her er nevnt er i stor grad lokalisert i utkanten av distriktet, med unntak av Styttåa kraftverk i Skarpdalen. Søknadene om bygging av Lauva og Lødølja kraftverk i Skarpdalen ble nylig avslått av NVE, i stor grad på grunn av de negative virkningene for reindrift.

Prestfossan kraftverk er planlagt vest i distriktet. I sin uttalelse til opprinnelige søknad uttalte reinbeitedistriktet at planområdet er viktig vår-, sommer-, høst- og førjulsbeite for rein. Reinbeitedistriktet uttaler at en utbygging av Prestfossan kraftverk medfører tapt beite i anleggsperioden samt større press på andre beiter. Dersom det blir gitt konsesjon ønsker de økonomisk kompensasjon for tapt beite og merarbeid under anleggsperioden. De uttaler også at inntaksdammen må gjerdes inn, rørgata graves ned, anleggsarbeidet legges til perioden mellom midten av juni og begynnelsen av oktober, og at inspeksjon av anlegget må foretas med ATV. Reinbeitedistriktet har ikke uttalt seg særskilt til planendringssøknaden.

Verken Reindrifftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark (nå Fylkesmannen i Sør-Trøndelag), Sametinget eller reinbeitedistriktet hadde konkrete innvendinger mot prosjektplanene under høringen av opprinnelig søknad i 2011. Samtlige uttalte imidlertid at det var behov for en vurdering av de samlede effektene av planer og tiltak innenfor distriktet. Reindrifftsforvaltningen og reindrifta presiserte at tålegrensa for reinbeitedistriktet var nådd, og at det var behov for en helhetlig konsekvensutredning før det gis tillatelse til flere inngrep.

I forbindelse med høringen av planendringssøknaden uttalte Fylkesmannen at en sumvirkningsrapport fremdeles mangler, og at en slik utredning nå er en forutsetning for å kunne se de totale konsekvensene av alle kraftverkplanene samt nybygg av hytter og veier innenfor distriktets grenser. Fylkesmannen fremmer innsigelse mot prosjektet inntil det foreligger en sumvirkningsrapport. Også Sametinget uttaler at samlet belastning for reindrifta allerede i 2011 var et fremtredende tema i både deres, reindriftas og Reindrifftsforvaltningens uttalelser. Sametinget mener at denne problematikken nå er ytterligere forsterket, og at Prestfossan kraftverk må ses i sammenheng med de nye prosjektene innenfor distriktets grenser, herunder søknader om bygging av Møåa, Styttåa, Lauva og Lødølja

kraftverk i 'småkraftpakke Tydal-Selbu' som ble sendt på høring i samme tidsrom som planendringssøknaden for Prestfossan kraftverk. Det ble gjennomført konsultasjonsmøte mellom NVE og Sametinget 21.12.2016 hvor alle fem saker ble drøftet opp mot de samlede virkningene for reinbeitedistriktet.

Søker kan ikke se at planendringene medfører vesentlig endringer i arealinngrep eller tekniske installasjoner, og antar at det kun er anleggsperioden som kan medføre problemer for reinen i området. De merker seg at området som nyttes som vår- og høstbeite hovedsakelig befinner seg lengre opp i nedbørfeltet. De uttaler at inntaksdammen representerer inngrepet som vil ligge høyest i nedbørfeltet, og at denne hovedsakelig skal bygges sommer/tidlig høst. Under anleggsperioden vil de i all hovedsak nytte eksisterende veier og adkomstmuligheter som er offentlig tilgjengelige også i dag.

NVE bygger sine vurderinger på søknaden, høringsuttalelser, innsigelsesmøte med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, egne befaringer i området og andre eksterne kilder. NVE mener på bakgrunn av dette at vi har et godt kunnskapsgrunnlag for våre vurderinger.

Planområdet til Prestfossan kraftverk er et lavereliggende og tidlig snøfritt område som reinen trekker ned mot mens det fortsatt er snø på fjellet. Om høsten/spredningstida trekker reinen ned i disse områdene på leting etter sopp. Inntaksområdet ligger rett nedstrøms et større område markert som kalvings- og tidlig vårland. I dette området går det også trekkeleier som krysser elva. Fylkesmannen presiserer at området benyttes i hele barmarkssesongen og om vinteren.

NVE mener at nye utbygginger kan føre til store konflikter for reindriftsnæringa hvis de fører med seg økt ferdsel av betydning i viktige områder. Dam- og inntaksområdet til planlagte Prestfossan kraftverk ligger i underkant av 1,5 km øst for Storvollen felleseter, og om lag 750 meter vest for hyttefeltet ved Vekta, noe lenger opp i nedbørfeltet. Det er tilrettelagt for friluftsliv omkring planlagt inntaksområde og langs Stor-Prestfossen og Prestfossen gjennom skilting og opparbeiding av rasteplasser og stier. Under anleggsperioden vil det ifølge søknaden i all hovedsak benyttes eksisterende veier og adkomstmuligheter som er offentlig tilgjengelige også i dag. Inntaksdammen er planlagt om lag 50 meter fra eksisterende vei, og NVE mener at en slik umiddelbar nærhet til vei og hyttefelt tilsier at inngrepet ved planlagt dam- og inntaksområde ikke vil få særlig større konsekvenser enn eksisterende inngrep og ferdsel tilknyttet vei og hyttefelt allerede gir, gitt at anleggsperioden i øvre del legges til et tidspunkt utenom den mest kritiske perioden for reinen.

Rørgata er planlagt nedgravd i hele sin lengde, hovedsakelig gjennom skog og innmark. Det er også fremmet et alternativ hvor øvre halvdel av rørgata legges i tunell frem til rett øst for Storvollen felleseter. Dette alternativet vil imidlertid medføre massedeponi og riggområde nær tunellpåhugget. NVE merker seg at tunellalternativet vil redusere landskapsinngrep i forbindelse med etablering av rørgate i øvre halvdel av planområdet, men ser også at det vil gi andre ulemper i form av massedeponi og riggområde. Vi kan derfor ikke se at det er av avgjørende betydning for reindriften at øvre halvdel av rørgata legges i tunell.

Kraftstasjonen er planlagt nært ved elven i relativt bratt terreng. Fra eksisterende skogsbilvei skal det i dette området anlegges en ca. 300 meter lang adkomstvei ned til kraftstasjonen. Området har allerede et relativt bredt nettverk av vei, og NVE kan ikke se at etablering av kraftstasjon med adkomstvei i dette området vil medføre negative virkninger av betydning for reindriften.

NVE registrerer at planlagt inntaksområde for Prestfossan kraftverk ligger i nærheten av kalvingsland som er et særlig sårbart område for reinen. I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk er kalvingsland definert som særverdiområde og områdene gitt stor verdi. I kalvingstida trenger simlene

ro og eventuell unnvikelseeffekt er sterkere da enn i andre årstider. Ved en eventuell utbygging av Prestfossan kraftverk vil det derfor være av betydning at anleggsarbeid i inntaksområdet legges utenom kalvingstida.

Inntaksdammen er planlagt nært kalvings- og tidlig vårland, og representerer etter NVEs syn det inngrepet som vil ha størst negativ innvirkning for reindrifta. NVE mener imidlertid at en utbygging av Prestfossan kraftverk vil gi akseptable konsekvenser for reindrifta fordi prosjektet er planlagt i et område hvor det allerede i dag forventes en del ferdseil og er en del inngrep. Vi kan dermed ikke se at det er behov for egne krav knyttet til hvordan inspeksjon av anlegget skal foregå i driftsfasen. Dette vil uansett foregå sporadisk. Når det gjelder krav om inngjerding av inntaksområdet, vil dette etter vårt syn kunne vurderes på et senere tidspunkt dersom det skulle vise seg å være behov. Vi har lagt vekt på at inntaksområdet bør fremstå minst mulig synlig i omgivelsene, og at et gjerde vil kunne bryte med dette samtidig som nytteverdien av gjerdet trolig vil være begrenset.

En eventuell konsesjon forutsetter imidlertid at anleggsperioden planlegges i samråd med reindrifta og dermed unngår kalvingstida og andre mer viktige perioder for reinen.

Samlet belastning

NVE merker seg at flere høringsparter etterspør en utredning for å kunne vurdere de totale konsekvensene av alle kraftverkplanene samt nybygg av hytter og veier innenfor distriktets grenser. Fylkesmannen fremmer innsigelse mot prosjektet inntil det foreligger en sumvirkningsrapport.

Etter NVEs vurdering er denne saken ikke av en slik karakter at den utløser behov for en egen utredning om temaet, men at eksisterende kunnskap og erfaring vil være godt nok kunnskapsgrunnlag til å treffe en beslutning. NVE mener likevel at man må vurdere om tiltaket har konsekvenser som vil øke belastningen på reinbeitedistriktet ut over små, lokale virkninger av dette prosjektet, og at det er denne vurderingen som vil ligge til grunn for en vurdering av samlet belastning i denne saken.

NVE vurderer det slik at de negative virkningene for reindrifta ved en utbygging av Prestfossan kraftverk som omsøkt isolert sett vil bli moderate og i stor grad begrenset til en anleggsfase. De negative virkningene av en utbygging for reindrifta er imidlertid ikke kun begrenset til det enkelte tiltak. I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstyking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftsnæringen i dag. Den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder er ofte langt større enn effekten av de enkelte inngrep (OED, 2007).

Småkraftpakke *Tydal-Selbu* med fire småkraftsaker innenfor Essand reinbeitedistrikt ble avgjort av NVE i mars 2017. Den samlede belastningen av prosjektene som var omsøkt i Skarpdalen, herunder Styttåa, Lauva og Lødølja kraftverk, ble vurdert av NVE. Mølnåa kraftverk er planlagt lenger ned mot eksisterende bebyggelse i et område av mindre verdi for reindrifta, og ble derfor ikke vurdert som særlig konfliktfullt.

Av de totalt fire småkraftverkene omsøkt innenfor Essand reinbeitedistrikt fikk Styttåa kraftverk (påklaget) og Mølnåa kraftverk konsesjon, mens Lødølja og Lauva kraftverk ble avslått, i stor grad, på grunn av negative konsekvenser for reinbeitedistriktet. Fra Småkraftpakke *Tydal-Selbus* bakgrunn for vedtak gjorde NVE følgende vurderinger vedrørende samlet belastning på reinbeitedistriktet:

«Samlet sett sier NVE seg enig i uttalelsene om at Saanti Sijte fra før er påvirket av kraftutbygginger og hyttebebyggelse. Kraftutbyggingene er i stor grad lokalisert i utkanten av distriktet. NVE mener at en utbygging av Styttåa kraftverk gir akseptable konsekvenser for reindrifta fordi prosjektet ligger i et område hvor det allerede forventes en del ferdsel og er en del inngrep. En eventuell konsesjon til Styttåa kraftverk forutsetter imidlertid at anleggsperioden planlegges i samråd med reindrifta og dermed unngår kalvingstida og de periodene når flyttleia benyttes.

Fordi Lauva og Lødølja kraftverk er planlagt lenger fra bebyggelse mener NVE at inngrepene forbundet med disse utbyggingen er større. Dette gjelder særlig Lauva, både med tanke på at området er mer skjermet, og på grunn av de bratte skråningene hvor det er planlagt rørgate og vei. For Lødølja gjelder at inngrepet ved etablering av rørgate vil føre til en endring i vegetasjonen på en i utgangspunktet uberørt side av elva. Lødølja kraftverk er i sin helhet planlagt i kalvingsland, som er særlig sårbart område. På bakgrunn av dette mener NVE at konsekvensene ved Lauva og Lødølja kraftverk er så store for reindriftsnæringa at det blir vesentlig for konsesjonsspørsmålet.»

NVE merker seg og er enig i at Essand reinbeitedistrikt fra før er påvirket av kraftutbygginger og hyttebebyggelse. Vi mener likevel at det er *tilleggs*konsekvensene av det enkelte omsøkte tiltaket, og ikke det enkelte tiltaket i seg selv som bidrar til økt samlet belastning for et reinbeitedistrikt. Vi legger vekt på at Prestfossan kraftverk er planlagt i et område som allerede er berørt av vei og hyttebebyggelse, og at spesielt områdene i øvre del av planområdet i dag er tilrettelagt for, og brukt i friluftlivssammenheng. I all hovedsak vil eksisterende veinett vil bli benyttet både i anleggs- og bruksfase, og en utbygging vil således heller ikke åpne opp for ytterligere ferdsel i uforstyrrede områder.

NVE mener at de negative virkningene for reindrifta ved en utbygging av Prestfossan kraftverk er små og akseptable, både isolert sett og sett i sammenheng med total belastning av inngrep innenfor distriktets grenser. Dette forutsetter at anleggsfasen planlegges i samråd med reindrifta for å redusere forstyrrelser for reinen.

Konsultasjon

NVE og Sametinget gjennomførte konsultasjon vedrørende småkraftpakke Tydal-Selbu og Prestfossan kraftverk 21.12.2016 etter krav fra Sametinget. Reindrift og samlet belastning for distriktet var tema for konsultasjonen. Sametinget anmodet NVE om å rette en forespørsel til Essand reinbeitedistrikt om konsultasjon. NVE mener at dialogen mellom Sametinget og NVE i høringsrunden har gitt tilstrekkelig informasjon og kunnskap til å fatte vedtak i saken. Vi konstaterer at reinbeitedistriktet ved to anledninger har fått tilsendt saken på høring uten å be om konsultasjon.

Samlet belastning på vassdrag i Selbu kommune

Fylkesmannen mener at samlet belastning av vannkraftutbygging på vassdragene i Selbu er høy, og vurderer det dit hen at det også er betydelige allmenne interesser knyttet til at det siste større, urørte vassdraget til Selbusjøen forblir unntatt vannkraftutbygging.

Fylkesmannen uttaler at Garbergelva er en av to urørte vannårer fra Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Av de større vassdragene som drenerer nasjonalparken finnes Rotla (utbygd i nedre del), Lødølja (utbygd), Torsbjørka (utbygd, Nord-Trøndelag), Sona (Nord-Trøndelag) og Garbergelva. Dette partiet av Garbergelva gir et inntrykk av villmark gjennom fossefall og strie stryk, og er en fin

inngangsport til nasjonalparken. Dette mener Fylkesmannen bør veie tungt. Fra Fylkesmannens uttalelse til planendringssøknaden siterer vi følgende:

«Garbergelva inneholder mange natur og landskapsverdier som gir sterke grunner for at den ikke må bygges ut. Men enda sterkere er den sammenheng vassdraget må ses i. Det finnes neppe et område i landet hvor vi tilsvarende finner helheten i det sammenhengende landskap: Nasjonalpark – Naturreservat – En spesiell elv med naturverdier og fossefall før den løper ut i Selbusjøen.»

NVEs vurdering

Garbergelva tilhører Nea-Nidelvvassdraget og munner i Selbusjøen ved Innbygda i østenden av sjøen. Nea-Nidelvvassdraget er sterkt berørt av kraftutbygging med reguleringer i Selbusjøen, Stråsjøen, Børsjøen, Dragstsjøen, Sørungen og Slindvassdraget. Reguleringsbestemmelsene for Selbusjøen er under revisjon med fokus på å avbøte negative miljøeffekter av reguleringene.

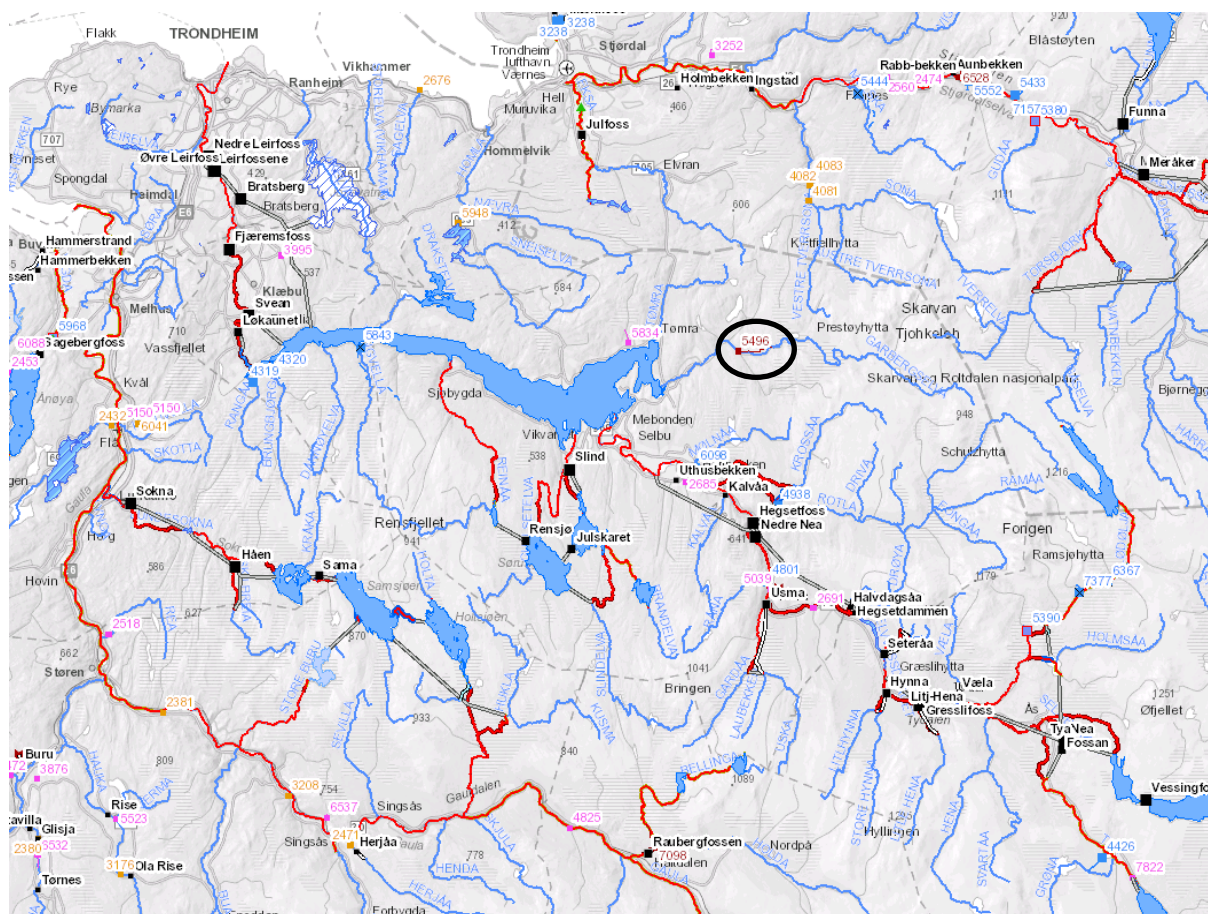
Nedbørfeltet til Garbergelva er på 158 km² og utgjør ca. 5 % av det totale feltet til Nea-Nidelvvassdraget. Nedbørfeltet som planlegges utnyttet i Prestfossan kraftverk tilsvarer om lag 50 % av det totale nedbørfeltet. Restfeltet nedenfor inntaksdammen har en vesentlig del av tilsiget fra sideelvene Elvåa som kommer inn fra sør tett oppstrøms for kraftstasjonen og Børåa som har tilsig fra Børsjøen og kommer inn ca. 1 km lenger ned.

Nabovassdraget Sona nord i Stjørdal kommune er vernet mot kraftutbygging. I øst ligger Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Sør for Garbergelva og Elvåa ligger Hersjøen med tilløpselvene Bleka og Mølnåa som renner ut i Nea ved Hyttbakken. Det ble i mars 2017 gitt konsesjon til bygging av Mølnåa småkraftverk i nedre del av Mølnåa. Lenger sør ved Rollset kommer sideelva Rotla inn i Nea fra øst. Rotla er regulert med et inntak som fører vannet over til Nedre Nea kraftverk. Vann fra Krossåa som kommer inn i Rotla fra nord, føres over til Rotla gjennom en tunnel og kanal. Her er det gitt konsesjon Sternesbekken småkraftverk som vil utnytte fallet fra Krossåa ned til Rotla. Videre ligger Nedre Nea kraftverk i området. Også Slindelva vest for hovedvassdraget er gjennomregulert med reguleringsmagasiner i Slindvatnene og Østrungen. I samme område er Rensjøen og Sørungen regulert og utnyttet i henholdsvis Rensjø og Julskaret kraftverk. Som følger av disse reguleringene er det redusert vannføring i Reinåa. Videre sørover langs vestsiden av Nea er Råna kraftverk nylig avslått av NVE, mens det i samme område øst for Nea er gitt konsesjonsfritak for utbygging av mirokraftverk i Kvennbekken. I dette området ligger også Uthusbekken mirokraftverk og Kalvåa minikraftverk. Usma er utnyttet i Usma kraftverk med utløp ved Drivvollen. Videre nedstrøms er det gitt konsesjonsfritak til bygging av Nekkåa minikraftverk i Nekkåa. Halvdagsåa renner inn i Nea fra øst og er utnyttet i Halvdagsåa minikraftverk. Nord-øst for Selbusjøen er det gitt konsesjonsfritak til minikraftverk i Stamneselva.

Figur 2 under viser et utdrag fra NVE Atlas hvor alle elvestrekninger med redusert vannføring i et utvalgt område rundt Selbusjøen er markert med rødt. Til sammenligning er hittil uberørte/tilførte elver markert med blått. Selv om kartutdraget ikke sier noe om størrelsen på elvene, gir det likevel et visuelt inntrykk av berørte versus uberørte vassdrag i området.

NVE merker seg at flere høringsparter mener det er bygget ut mye vannkraft i Selbu-området. Eksisterende utbygginger i Selbu og omegn medfører ulemper for private og allmenne interesser som i hovedsak vil berøre lokalsamfunnet i kommunen. Nye konsesjonssøknader medfører press på gjenværende urørte vassdrag. Det kan tenkes at det er teoretisk mulig å sette en grense for når vannkraftpotensialet er tilstrekkelig utnyttet, og hvor mange vassdrag som bør bevares som urørte i en

kommune. NVE er enig med Fylkesmannen i at samlet belastning på vassdragene i kommunen er relativt høyt. Det er etter NVEs syn likevel vanskelig å sette en kritisk grense for når nok av det samlede vannkraftpotensialet er utbygd.

Figur 2 - Utdrag fra NVE Atlas som viser elvestrekninger med redusert vannføring (rødt) i et utvalgt område rundt Selbusjøen. Det øvrige elvenettet er vist i blått. Magasiner er markert i blått. Tiltaksområdet til omsøkte Prestfossan kraftverk er markert i sort.

Det er bred politisk enighet om økt utbygging av fornybar energi i Norge. NVE vurderer fordelene opp mot ulemper for private og allmenne interesser i hver enkelt sak om vannkraftutbygging. Samlet belastning blir vurdert der hvor NVE mener det er behov. Sentrale temaer for samlet belastning i denne saken har vært naturmangfold og reindrift. Selv om det blir gitt konsesjon til et prosjekt, setter NVE ofte vilkår og krav om avbøtende tiltak som er strengere enn det konsesjonssøknaden la opp til. Dette gjøres for at ulempene som tiltaket medfører skal være akseptable målt opp mot de fordelene tiltaket medfører. Tiltaket kan bygges gitt at vilkårene og de avbøtende tiltak som NVE setter gjennomføres. Til tross for at det er mye utbygd vannkraft i Nea-Nidelv-vassdraget, mener NVE at det vil være den konkrete vurderingen av fordeler og ulemper i hver enkelt sak, i tillegg til en vurdering av samlet belastning for sentrale tema, som vil avgjøre om nye tiltak skal få konsesjon eller avslag.

Kulturminner

Sør-Trøndelag fylkeskommune har gjennomført en arkeologisk befaring av inntaksområdet for kraftverket. Det ble ikke registrert automatisk fredete kulturminner.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Prestfossan kraftverk vil gi ca. 34 GWh i et gjennomsnittså til en pris nær gjennomsnittet for konsesjonsgitte vind- og småkraftverk som det er søkt konsesjon for de siste årene. 34 GWh/år regnes som mye for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneier, og generere skatteinntekter. Videre vil Prestfossan kraftverk styrke næringsgrunnet i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Prestfossan kraftverk vil være et bidrag til fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter og til en gjennomsnittlig utbyggingskostnad.

NVE har vurdert det slik at det hovedsakelig er områdene omfattet av naturreservat og nasjonalpark oppstrøms planområdet som inneholder de største natur- og brukerverdiene i vassdraget. Videre mener vi at det under temaet friluftsliv og brukerinteresser hovedsakelig er padleinteressene som vil berørt ved en eventuell utbygging i Garbergelva. Vi har lagt til grunn at utbyggingen vil berøre om lag 20 % av en totalt 5 km lang padlerute mellom Kjinnbyttfossen og Kjeldstad, og at det fortsatt vil være mulig å padle hele berørt strekning i perioder med flomvannføringer forsommer og høst.

Stor-Prestfossen og Prestfossen setter preg på det lokale landskapet i øvre del av prosjektområdet. Redusert vannføring gjennom fossene vil medføre vesentlig redusert innrykksstyrke i tørre perioder midtsommers når området trolig også mest hyppig benyttes i friluftlivssammenheng. NVE mener at de negative virkningene på fosselandskapet i denne begrensede perioden ikke vil kunne avbøtes ved slipp av minstevannføring. Ut over dette mener vi at en høyere foreslått minstevannføring enn vanlig og nokså begrenset slukeevne til en viss grad vil ivareta fossene som landskapselementer.

I vedtaket har NVE vurdert det slik at de negative virkningene for reindrifta ved en utbygging av Prestfossan kraftverk vil være små og akseptable, både isolert sett og sett i sammenheng med total belastning av inngrep innenfor distriktets grenser. Dette forutsetter at anleggsfasen planlegges i samråd med reindrifta for å redusere forstyrrelser for reinen.

NVE har vurdert virkningene av en utbygging på biologisk mangfold, og mener at det må slippes en tilstrekkelig minstevannføring hele året for å opprettholde Garbergelva med tilhørende bekkeløft og fossesprøytoner som habitat for vanntilknyttet flora og fauna.

NVE har også vurdert virkningene av å legge øvre del av rørgata i tunell som fremmet i utbyggingsalternativ 3. Vi mener at nytteverdien ved å pålegge tunell ikke er stor nok, og legger også vekt på at dette alternativet vil medføre landskapsinngrep knyttet til etablering av rigg og massedeponi.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Statkraft Energi AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Prestfossan kraftverk etter hovedalternativet uten tunell.

Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har fremmet innsigelse til søknaden. Søknaden sendes derfor til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse med mindre innsigelsen trekkes i løpet av klageperioden.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Søker har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer en nettilknytning på ca. 1400 meter 22 kV jordkabel langs vei frem til eksisterende linjenett samt installering av en generator med spenning på 6,6 kV og en transformator for omsetning til 22 kV.

Virkningene av nettilknytningen har inngått i NVEs helhetsvurdering av kraftverksplanene. Jordkabelen skal legges langs ny og eksisterende vei, og representerer således ikke inngrep av betydning.

Dersom Statkraft Energi AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

NVE har ikke gjort en egen vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jmfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	4,87
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,19
5-persentil sommer	m ³ /s	0,44
5-persentil vinter	m ³ /s	0,15
Maksimal slukeevne	m ³ /s	5,7
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	117
Minste driftsvannføring	m ³ /s	0,56

Tiltakshaver søker om slipp av 600 l/s minstevannføring om sommeren og 150 l/s resten av året.

Flere av høringspartene legger vekt på fossenes verdi for landskapet i området. Fylkeskommunen ber om at det settes krav om en minstevannføring som bevarer fossene som landskapselementer.

Kommunen ber om at det ved en konsesjon fastsettes en minstevannføring som ivaretar bekkekløft og fossesprøytsone som naturtyper.

NVE ser at redusert vannføring på omsøkt elvestrekning i Garbergelva vil redusere fossesprøyt fra elv og foss, og at dette trolig vil påvirke forholdene for fuktighetskrevende arter og dermed også artssammensetning i fossesprøytsone på utbyggingsstrekningen. Samtidig mener vi at slipp av minstevannføring, bidrag fra restfelt og overløp over dammen i vekstsesongen vil kunne bidra til at bekkekløfta og fossesprøytsoneens funksjon som naturtyper opprettholdes. Vi legger også til grunn at kraftverket er omsøkt med lav total slukeevne sammenlignet med andre kraftverk i denne størrelsesordenen.

NVE merker seg at fossene, spesielt i øvre del av tiltaksområdet, vil få vesentlig redusert innrykksstyrke i om lag én måned om sommeren når området trolig også mest hyppig benyttes i friluftlivssammenheng, men også i litt mindre grad i øvrige perioder. NVE mener imidlertid at de negative virkningene på fosselandskapet i denne begrensede perioden ikke vil kunne avbøtes ved slipp av minstevannføring.

NVE mener i likhet med søker og flere av høringspartene at det må slippes vann forbi inntaket til kraftverket hele året for til en viss grad å opprettholde elven som landskapselement, samt avbøte konsekvensene for naturtyper og arter tilknyttet berørt elvestrekning.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring fra inntaket i Garbergelva på **600 l/s** i tiden 1.5-30.9 og **150 l/s** resten av året.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jamfør våre merknader under avsnittet ”Forholdet til energiloven”.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for konsesjonen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Valg av alternativ	Kraftverket bygges etter hovedalternativet uten tunell.
Inntak	<p>Det skal rettes et spesielt fokus mot skånsom utbygging og landskapstilpasning i dam- og inntaksområdet.</p> <p>Inntaksdammen skal plasseres i tråd med det som er oppgitt av søker i søknaden.</p> <p>Dammen skal bygges slik at den blir minst mulig synlig i landskapet.</p> <p>Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.</p>
Vannvei	<p>Etter søknadens hovedalternativ.</p> <p>Det skal rettes et ekstra fokus mot landskapstilpasning i området hvor rørgata kommer ut av dammen.</p>
Kraftstasjon	<p>Kraftstasjonen skal plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden, men nøyaktig plassering kan justeres ved detaljplan.</p> <p>Utløpskanalen skal ikke medføre hindring for elvepadling.</p>
Største slukeevne	Søknaden oppgir 5,7 m ³ /s. Denne verdien kan ikke økes i detaljplanen.
Minste driftsvannføring	Søknaden oppgir 0,56 m ³ /s. Denne verdien kan ikke reduseres i detaljplanen.
Installert effekt	Søknaden oppgir maksimalt 8,5 MW. Nøyaktig installert effekt kan justeres ved detaljplan.

Antall turbiner/turbintype	Søknaden oppgir to Francis-turbiner med samlet nominell effekt på 8,5 MW. Antall turbiner og turbintype kan justeres ved detaljplan.
Vei	Midlertidige og permanente veier skal bygges i tråd med det som er oppgitt i søknaden, men kan justeres i forbindelse med detaljplan.
Annet	Av hensyn til padleinteressene skal det sikres at sprengstein og trær ikke havner i elven som følger av anleggsarbeid. Tidspunkt for anleggsarbeid i øvre del av tiltaksområdet skal legges utenom kalvingstida. Reinbeitedistriktet skal involveres i detaljplanleggingen.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Dam- og inntaksområdet til Prestfossan kraftverk benyttes i dag i friluftlivssammenheng, og er også den delen av tiltaksområdet som er mest åpent for innsyn. I området hvor rørgata er planlagt ført ut fra dammen ligger det en naturlig høyde i terrenget. Utføring av rørgata gjennom denne vil kunne medføre et betydelig sår i landskapet. Av hensyn til landskap, friluftsliv og reindrift skal dammen bygges på en slik måte at den blir minst mulig synlig i landskapet, og det skal rettes et spesielt fokus mot skånsom utbygging og god landskapstilpasning.

Tiltaksområdet til Prestfossan kraftverk ligger innenfor Essand reinbeitedistrikt. Distriktet er fra tidligere berørt av vannkraftutbygging, hyttefelt, stort veinett og friluftsliv for øvrig. Influensområdet til Prestfossan kraftverk benyttes av rein i hele barmarkssesongen og om vinteren.

Inntaksdammen er planlagt nært kalvings- og tidlig vårland, og representerer etter NVEs syn det inngrepet som vil ha størst negativ innvirkning for reindriften. En utbygging av Prestfossan kraftverk vil medføre støy og forstyrrelser i dette området i anleggstiden. Av hensyn til reindriften er det viktig at anleggsperioden, spesielt i øvre del av tiltaksområdet, legges utenom kalvingstida. Anleggsperioden skal avklares i samråd med reinbeitedistriktet. I tillegg skal distriktet involveres og delta i detaljplanleggingen av kraftverket for å sikre en best mulig tilpasning av prosjektet.

Deler av Garbergelva nyttes i dag til elvepadling. Mellom 50 og 100 padlere bruker elva årlig. Elven vil i perioder etter utbygging fortsatt være mulig å padle når vannføringen i elva er høy. Av hensyn til padlernes sikkerhet skal det ved utbygging av Prestfossan kraftverk sikres at sprengstein og trær ikke havner i elva. I tillegg skal kraftverksutløpet formes på en slik måte at det ikke medfører en unødvendig hindring for padlerne.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med Sametinget og fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jamfør kulturminneloven § 8 (jamfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 10: Registrering av minstevannføring m.v.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Andre merknader

FNF, Trondhjems Kajakklubb og NTNUI padlegruppa har i sine uttalelser til oppdatert søknad kommentert mangler i søknadens beskrivelse av forholdsvis rødlistede arter og padleinteresser. Dette skyldes at feil versjon av søknaden i en begrenset periode i løpet av høringen var publisert på NVEs hjemmeside.

Sør-Trøndelag fylkeskommune ber i sin uttalelse til oppdatert søknad om at det ved en eventuell utbygging blir tilrettelagt for stopp og resting ved fossefallene. Dette er et anliggende som faller utenfor det som NVE kan pålegge, og må løses mellom partene.

Vedlegg

Detaljkart

Prestfossen kraftverk – alternative utbyggingsløsninger

